

ARHEOLOŠKI ODJEL (PODODJEL ZA PRAPOVIJESNU ARHEOLOGIJU) 2006. – 2008. GODINA

2006. GODINA

IZLOŽBE

U Varaždinu je otvorena izložba „Ratnici na razmeđu Istoka i Zapada. Starije željezno doba u kontinentalnoj Hrvatskoj“, veliki izložbeni projekt čiji su autori, uz koordiniranje Arheološkog muzeja u Zagrebu, bili stručnjaci Muzeja Slavonije u Osijeku, Gradskog muzeja u Varaždinu, Gradskog muzeja u Karlovcu i Muzeja grada Zagreba, uz sudjelovanje stručnjaka iz Gradskog muzeja u Vinkovcima.

Pododjel za prapovijesnu arheologiju sudjelovao je s odabranim reprezentativnim primjercima keramičkih i metalnih predmeta toga vremena, a voditeljica Pododjela Jasna Šimić napisala je opširan tekst o daljskoj grupi za katalog izložbe.

TERENSKA ISTRAŽIVANJA I ARHEOLOŠKI NADZOR

Najveće arheološko iskopavanje u 2006. g. bilo je zaštitno istraživanje prapovijesnog i antičkog lokaliteta *Staro Valpovo u Belišću*, obavljeno od 25. travnja do 31. srpnja, pod voditeljstvom Jasne Šimić i financirano od strane Kombela d.o.o. iz Belišća.

Istraživanje je prethodilo uređivanju i saniranju odlagališta neopasnog industrijskog i komunalnog otpada, tj. smetlišta koje je mjestimice i u više od 10 m debelim naslagama prekrilo najveći dio lokaliteta. Istraženo je oko 1.600 m² površine, u pet iskopa u kontinuitetu od juga prema sjeveru.

Sl. 1 Belišće 2006.

Istraživanjem je obuhvaćen dio prapovijesnih, neolitičkih naselja koja pripadaju starčevačkoj kulturi starijeg i sopotskoj kulturi srednjeg i mlađeg neolitika. Nažalost, veći dio sopotskog naselja znatno je devastiran ranijim zemljanim radovima, pa je od njega preostalo uglavnom samo nekoliko otpadnih jama ukopanih u starčevački horizont, s obilnom količinom arheološkog materijala, najviše keramičkih ulomaka, ljeva i životinjskih kostiju. Otkriven je samo jedan, vjerojatno stambeni objekt sopotske kulture, u kojem je pronađen i komadić predmeta izrađenoga od bakra, koji se potkraj neolitika počeo koristiti na ovim prostorima.

Starčevački horizont bio je znatno bolje očuvan, s nizom naseobinskih objekata - zemunica i jama za različite namjene i obiljem arheoloških nalaza. To su u najvećoj mjeri dijelovi različitih lonaca ukrašenih barbotinom, među kojima su pojedini primjerci bili visoki i nekoliko desetaka centimetara, a služili su skladištenju određenih vrsta namirnica. Obilno su zastupljene i jednostavne zdjele na niskoj nozi.

Među kamenim izrađevinama ističe se nekoliko velikih kamenih sjekira, bradvi i dlijeta, kao i ulomci drobnice za zrnate namirnice.

Za razliku od sopotskog horizonta u kojem su vrlo zastupljene životinjske kosti, u starčevačkom ih gotovo i nema, što govori o pretežnoj orijentiranosti starčevačke populacije na biljnu prehranu.

Među nalazima se ističu dvije kupolaste peći s cjevastim produžetkom, pronađene unutar starčevačkog naselja. Jedna od njih, bolje očuvana, prenesena je u Muzej Slavonije.

Sl. 2 Belišće 2006.

Sl. 3 Beliše 2006.

Tijekom iskopavanja otkriveno je i nekoliko grobova. Dva su bila potpuno očuvana – dječji i grob odrasle osobe, dok je ostalih šest bilo razoreno pa je od kostura preostalo samo nekoliko kostiju koje su označavale položaj nekadašnjeg groba. Ni u jednom grobu nisu pronađeni prilozi, a analiza C 14 pokazala je kako se radi o ranoneolitičkim ukopima.

Voditeljica Pododjela i voditeljica ovog iskopavanja Jasna Šimić objavila je priloge o iskopavanju u Obavijestima HAD-a i Hrvatskom arheološkom godišnjaku za 2006. g.

Od 14. rujna do 12. listopada obavljena je deseta sezona sustavnog istraživanja na prapovijesnom i srednjovjekovnom nalazištu *Čepin-Ovčara/Tursko groblje*. Završeno je istraživanje neolitičkog horizonta u sjevernoj uzdužnoj prostoriji P3 i ona je zatrpana, a nastavljeno je samo u njoj paralelnoj, dvadesetak metara dugačkoj južnoj prostoriji P4, na južnom dijelu nalazišta. Otkopano je 13 srednjovjekovnih grobova u zapadnom dijelu prostorije, gdje je njihova koncentracija bila izraženija. Grobovi su ukopavani u neolitički kulturni sloj, teško ga pri tome oštećivši. U istočnom dijelu prostorije nije bilo grobova i nailazilo se na cjelovitije i ne u znatnijoj mjeri oštećene neolitičke podnice.

Sl. 5 Čepin-Ovčara/Tursko groblje, 2006

Sl. 4 Beliše 2006.

Sl. 6 Čepin-Ovčara/Tursko groblje, 2006

U blizini jedne od njih otkriven je vrlo rijedak i vrijedan nalaz. Riječ je o ostavi, tj. skupnom nalazu od 460 primjeraka nakita od školjke *spondylus* (kopitnjak) i roščića (vrsta sredozemnog cjevaša). Nalaz se sastojao od velikog okruglog privjeska načinjenoga od cijele ljušture školjke, u kojemu se, kao u zdjelici, nalazilo 15 okruglih i četvrtastih – pravokutnih i rombičnih – pločastih privjesaka, jedan lučni privjesak, te više od 400 sitnih cjevastih perlica od roščića i cilindričnih perlica od *spondylusa*.

Nedaleko ove ostave pronađeno je još nekoliko ulomaka narukvice i jedan okrugli pločasti privjesak.

Ulomci narukvica i privjesaka od *spondylusa* pronađeni su i ranije tijekom iskopavanja u Čepin-Ovčari, kao i na nekim drugim istodobnim nalazištima sopotske kulture, kao što je npr. Filipovica/Hermanov vinograd u Osijeku. Relativna mnogobrojnost te vrste robe u naselju u Čepinu svjedočanstvo je dobrog ekonomskog položaja njegovih žitelja, odnosno onog njihovog dijela koji je bio u mogućnosti nabaviti taj skupi uvozni proizvod.

Desetogodišnje istraživanje ovog vrijednog neolitičkog i srednjovjekovnog nalazišta iznenada je prekinuto. Ministarstvo kulture RH bez pravog je razloga obustavilo daljnje financiranje iako je lokalitet istražen samo djelomično, a ni posljednji otvoreni iskop nije završen.

Voditeljica istraživanja Jasna Šimić objavila je o istraživanju iz 2006. g. priloge u Obavijestima HAD-a i u Hrvatskom arheološkom godišnjaku.

Osim spomenutih, tijekom godine obavljen je velik broj manjih zaštitnih zahvata i nadzora u Osijeku: Svačićeva ulica, Gojkovićeva ul., Rokova ul., Ulica N. Š. Zrinskog, dvije lokacije u Divaltovoj ulici, Ulica Zmaja Jove Jovanovića, te u Kamencu u Baranji.

PUBLICIRANJE

Voditeljica Pododjela dr. sc. Jasna Šimić objavila je u Hrvatskom arheološkom godišnjaku 2/2005., koji je objavljen 2006. g., sljedeće članke: „Čepin-Ovčara/Tursko groblje“, „Aljmaš-Podunavlje“, „Lug-Gradina“.

U izdanju Leksikografskog zavoda „Miroslav Krleža“ u Zagrebu i Hrvatskog arheološkog društva objavljena je publikacija „Stotinu hrvatskih arheoloških nalazišta“, u kojoj je Jasna Šimić objavila priloge o Osječko-baranjskoj županiji, te o prapovijesnim lokalitetima u Batini, Dalju, Sarvašu i Osijeku.

OSTALO

Voditeljica Pododjela bila je angažirana na izradi idejnog projekta stalnog postava prapovijesne arheologije u Arheološkom muzeju u Osijeku.

2007. GODINA

IZLOŽBE

Pododjel za prapovijesnu arheologiju sudjelovao je s odabranim prapovijesnim materijalom na izložbi organiziranoj u Arheološkom muzeju u Osijeku prigodom svečanog otvorenja muzeja.

TERENSKA ISTRAŽIVANJA I ARHEOLOŠKI NADZOR

Na poznatom prapovijesnom lokalitetu neolitičke sopotske kulture *Filipovica/Hermanov vinograd* u Osijeku, od 27. veljače do 4. svibnja obavljeno je zaštitno arheološko iskopavanje na trasi podzemnog HEP-ovog kabla koji je presjekao čitav lokalitet od istoka prema zapadu, u dužini od 115 m.

Kako se radilo samo o rovu širokome cca 1 m, nažalost, nije bilo moguće u cijelosti istražiti gotovo ni jedan od velikog broja naseobinskih objekata otkrivenih tijekom radova, pa se ništa ne može reći o njihovom obliku, veličini, orijentaciji i rasporedu unutar naselja. Ustanovljeno je, međutim, kako pojedine kuće imaju dva ili čak tri horizonta obnavljanja, odnosno ostatke dvaju ili triju podova jednoga iznad drugoga. Otkrivena je radionica za izradu kamenih izrađevina, mjesto na kojem se nalazio tkalački stan, prostor za izradu glinenih kugli za pračku.

Pronađena je velika količina pokretnih arheoloških nalaza, najviše ulomaka raznovrsnih keramičkih posuda, zatim ostalih keramičkih predmeta kao što su utezi, pršljenici, kalemi i kugle, te obilje koštanih i rožnatih predmeta među kojima se ističe jedan potpuno čitav harpun. Pronađeno je mnoštvo kamenih artefakata i poluproizvoda, dijelovi drobilica za zrnjevlje, veliki broj životinjskih kostiju i (osobito goveđih) rogova.

Posebnoj skupini nalaza pripada nakit od *spondylusa* - ulomci narukvica i pločastih privjesaka.

Među pokretnim nalazima potrebno je spomenuti i ostatke nastambi, tj. ulomke podnica i kućnog ljepa, a unutar naselja otkriveno je i nekoliko ognjišta i otpadnih jama.

Voditeljica Pododjela i voditeljica iskopavanja dr. sc. Jasna Šimić objavila je prilog o iskopavanju u Obavijestima HAD-a.

Sl. 7 Osijek-Hermanov vinograd, 2007.

Sl. 8 Osijek-Hermanov vinograd, 2007.

Sl. 9 Osijek-Hermanov vinograd, 2007.

Tijekom lipnja obavljeno je i zaštitno iskopavanje što je prethodilo izgradnji privatne stambene kuće, u trajanju od tri tjedna u Parku kraljice Katarine Kosača 7, u Osijeku. Pri tome je otkriven dio rimskodobnog stambenog objekta zidanoga opekom i kamenom, s dijelovima kamenih arhitektonskih elemenata, velikom količinom keramičkih ulomaka, ulomaka fresaka i dijelom vrlo oštećenog crno-bijelog mozaika.

Sl. 10 Osijek, Park kraljice K. Kosača 7, 2007.

Osim spomenutih većih istraživanja, tijekom godine obavljen je i niz manjih zaštitnih intervencija i nadzora na području Osijeka i u Kopačevu. Radilo se u Donjem gradu (tri lokacije u Divalentovoj ulici, Krstova, Svačićeva i Crkvena ulica, Trg Nikole Tesle i Vijenac Vlahe Bukovca), u Retfali (Ulica S. Petefija i Strossmayerova ulica), na Zelenom polju (Livadska i Vinogradska ulica), te u Perivoju kralja Tomislava i Wilsonovoj ulici. Osim na Vijeću Vlahe Bukovca, gdje su uočeni vrlo devastirani ostaci antičkog temelja, nije bilo značajnijih nalaza.

PUBLICIRANJE

Voditeljica Pododjela dr. sc. Jasna Šimić objavila je tijekom godine članke o sustavnom arheološkom iskopavanju prapovijesnog i srednjovjekovnog lokaliteta Čepin-Ovčara/Tursko groblje za 2006. g. u Obavijestima HAD-a 1/2007. i u Hrvatskom arheološkom godišnjaku 3/2006.

Također je u Obavijestima HAD-a 1/2007. i u Hrvatskom arheološkom godišnjaku 3/2006. objavila prilog o zaštitnom iskopavanju na prapovijesnom lokalitetu Belišće-Staro Valpovo.

OSTALO

Članovima Povijesne grupe iz osnovne škole u Dardi, Jasna Šimić je u prostoru Muzeja Slavonije održala predavanje o prapovijesnom nalazištu Lipa u Dardi, upoznavši ih i s pojedinim predmetima otkrivenima na tom lokalitetu.

2008. GODINA

IZLOŽBE

Pododjel za prapovijesnu arheologiju sudjelovao je u pripremi velikog izložbenog projekta „3000 godina prapovijesti, remek djela metalnog doba u kontinentalnoj Hrvatskoj“ („Dreitausend Jahre Vorgeschichte, Meisterwerke der Metallzeit im kontinentalen Kroatien“), s nekoliko reprezentativnih keramičkih i metalnih predmeta iz pojedinih razdoblja, od eneolitika do mlađeg željeznog doba.

Izložba je, pod voditeljstvom Arheološkog muzeja u Zagrebu, pripremljena pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture Republike Hrvatske i nekoliko njemačkih pokrovitelja te otvorena u gradu Hochdorfu na Enzu, u tamošnjem Keltenmuseumu.

Za vrlo opsežan katalog na njemačkom jeziku, voditeljica Pododjela dr. sc. Jasna Šimić napisala je članak o brončanom dobu u sjevernoj Hrvatskoj.

Pododjel je, također, u Arheološkom muzeju u Osijeku gostovao s izložbom „Hermanov vinograd, arheološko nalazište mlađeg kamenog doba u Osijeku“, koju je osmislila i priredila, te katalog napisala dr. sc. Jasna Šimić. Na izložbi su zastupljeni različiti, najzanimljiviji predmeti sa svih dosadašnjih istraživanja tog lokaliteta, od onih Vjekoslava Celestina iz 1897. g., preko zaštitnoga iskopavanja Muzeja Slavonije iz 1998. g. pa sve do najnovijega istraživanja 2007. g., kao i slučajni nalazi pronađeni pri različitim zemljanim radovima na nalazištu, koji su desetljećima dospjevali u osječki Muzej.

Voditeljica Pododjela također je bila angažirana na pripremi velike izložbe u Klovićevim dvorima u Zagrebu, pod nazivom „Slavonija, Baranja i Srijem - vrela europske civilizacije“, za koju je odabrala reprezentativne predmete i napisala kataloške jedinice.

TERENSKA ISTRAŽIVANJA I ARHEOLOŠKI NADZOR

U 2008. g. najopsežnije i najdugotrajnije zaštitno arheološko iskopavanje obavljeno je na lokalitetu *Josipovac Punitovački-Veliko polje II*, nedaleko Đakova, na trasi autoceste Budimpešta-Ploče, tzv. Koridoru 5 C. Radovi su trajali od 26. ožujka do 21. lipnja, a tijekom iskopavanja istražen je velik dio kasnobrončanodobnog naselja kulture polja sa žarama, s nizom jamskih objekata i velikom količinom keramičkog i ostalog arheološkog materijala. Među nalazima se osobito ističe nekoliko brončanih ukrasnih igala, zatim mala brončana narukvica s otvorenim krajevima u obliku petlje, brončana dugmad i ukrašena olovna aplikacija.

Sl. 11 Josipovac Punitovački, AN 20, 12B, Sj 590-91, 2008.

Josipovac Punitovački, AN 20, 23A, Sj 638-39, PN 224, 2008.

Sl. 13 Josipovac Punitovački, AN 20, 5A, Sj 021-022, PN 81, 2008.

Obavljeno je i nekoliko manjih arheoloških nadzora u Osijeku: Srijemska i Tijardovićeve ulica u Donjem gradu i Ulica S. Petefija u Retfali, te u Lugu u Baranji, bez značajnijih nalaza.

PUBLICIRANJE

Jasna Šimić je u sklopu navedene izložbe u Arheološkom muzeju u Osijeku napisala katalog „Hermanov vinograd, arheološko nalazište mlađeg kamenog doba u Osijeku“, a zajednički su ga izdali Muzej Slavonije i Arheološki muzej u Osijeku.

Opsežan prilog „Die Bronzezeit im kontinentalen Kroatien“ iste autorice objavljen je u katalogu izložbe „Dreitausend Jahre Forgeschichte, Meisterwerke der Metallzeit im kontinentalen Kroatien“, postavljene i otvorene u Hochdorfu u Njemačkoj.

Jasna Šimić je s člankom „Sopotska nalazišta u osječkom području“ sudjelovala u publikaciji „Od Sopota do Lengyela“, u izdanju Univerze na primorskom, Znanstveno-raziskovalnog središća Inštituta za dediščino Sredozemlja, u seriji Annales Mediterranea, Koper.

Osim toga, u Obavijestima HAD-a objavljen joj je članak o zaštitnom iskopavanju na Filipovici/Hermanovom vinogradu u Osijeku 2007. g.

*Dr. sc. Jasna Šimić,
voditeljica Arheološkog odjela*

ARHEOLOŠKI ODJEL (PODODJEL ANTIČKE ARHEOLOGIJE) 2006. – 2008. GODINA

SUSTAVNO ARHEOLOŠKO ISTRAŽIVANJE: KASNOANTIČKA NEKROPOLA U ZMAJEVCU, VÁRHEGY-MOCSOLÁS 2006. - 2008.

Godine 2006., 2007. i 2008. istražena je površina od 510 m², istraženo je i dokumentirano 19 grobova. Svi ukopi bili su kosturni i ukopani u grobnim rakama, osim G 167 koji je ukopan u zidanoj grobnici. Pokojnici su položeni u ispruženom položaju u rake. Ukopi u grobovima bili su pojedinačni, osim u G 162 gdje je dvojni ukop. Prilozi su zatečeni kod 13 ukopa (osim kod ukopa u G 164, G 169 i G 174), a sadržavali su posude od stakla i keramike, nakit od metala, staklene paste i kosti, željezne noževe, novac. Voditeljica istraživanja je Slavica Filipović, prof. Materijal datira nekropolu u 4. st. Arheološki nalazi i dokumentacija pohranjeni su u Pododjelu antičke arheologije.

ZAŠTITNO ARHEOLOŠKO ISTRAŽIVANJE: OSIJEK - KRSTOVA 18

Zaštitna arheološka istraživanja na lokaciji Krstova 18 provedena su zbog planirane izgradnje stambenog objekta. Smještaj sonde uvjetovan je postojećim objektom i budućom stambenom izgradnjom. Tijekom ožujka i travnja istražena je površina od 170 m². Stručna voditeljica istraživanja je viša kustosica Slavica Filipović, prof.

Nakon uklanjanja temelja recentne arhitekture s kraja 19. st. visoke i do dva metra, u južnom dijelu sonde, u predzdravičnom sloju definirane su dvije grobne rake. Istražen je kosturni ukop u zidanoj grobnici od opeke s krovom na sljeme (G 1) i kosturni ukop u zemljanoj raci (G 2). Unutar sonde pronađeni su ostaci recentnih jama, bunara i kanala zapunjeni recentnim građevnim materijalom i ulomcima recentne keramike.

Pronađeno je nekoliko koštanih igala, jedan žeton, jedna ukosnica i ulomci rimske keramike. Materijal pripada razdoblju antičke Murse.

Arheološki nalazi kao i dokumentacija pohranjeni su u Pododjelu antičke arheologije Muzeja Slavonije.

Sl. 1 Zmajevac, grob 163, foto: S. Filipović

Sl. 2 Zmajevac, grob 162, foto: S. Filipović

Sl. 3 Zmajevac, grob 167, foto: S. Filipović

Sl. 4 Osijek - Krstova 18, grob 1, foto: S. Filipović

ZAŠTITNO ARHEOLOŠKO ISTRAŽIVANJE: OSIJEK, DONJI GRAD - OBRTNičKA ŠKOLA 2007.

Arheološko istraživanje na lokaciji Obrtničke škole provedeno je zbog planirane dogradnje školske sportske dvorane. Istraživanje je provedeno tijekom kolovoza, rujna i listopada, a istražena je površina od cca 800 m². Voditeljica istraživanja je viša kustosica Slavica Filipović, prof.

Antički slojevi djelomično su uništeni izgradnjom Donjeg grada od 17. st. pa sve do danas. Visina recentnog sloja mjestimično je dosegala u zapadnom dijelu terena i do 2.5 m. Nakon recentnog sloja definirani su kanali, bunari, otpadne jame, kasnoantička grobnica, kosturni ukopi, kao i veći broj rupa čija se namjena još ne može odrediti. Nakon završetka istraživanja kasnoantička grobnica demontirana je i smještena u depo Pododjela antičke arheologije.

Pronađeno je dosta keramičkog materijala, predmeta od stakla, predmeta od kamena, koštanih te metalnih predmeta. Materijal pripada razdoblju od polovice 1. do kraja 4. st. Arheološki nalazi i dokumentacija pohranjeni su u Pododjelu antičke arheologije.

ZAŠTITNO ARHEOLOŠKO ISTRAŽIVANJE: OSIJEK - VOJARNA - GRAĐEVINSKI FAKULTET 2006. - 2008.

Tijekom 2006., 2007. i 2008. g. trajala su zaštitna arheološka istraživanja na lokaciji Vojarna - Građevinski fakultet. Istražena je površina od 4000 m². Voditeljica istraživanja je Slavica Filipović, prof. Pronađeni su i istraženi ostaci rimske ceste u dužini 42 m. Cesta je izgrađena iznad dva drenažna kanala. Drenažni kanali i negativni drvene konstrukcije ceste bili su zapunjeni arhitektonskim elementima pročelja objekta južno od ceste (baze stupova, stupovi, kapiteli, arhitravne grede), raznim građevinskim materijalom (ciglama, imbreksima, tegulama, žbukom) te mnogobrojnim keramičkim, koštanim i metalnim predmetima.

Južno od ceste istraženi su ostaci objekta površine od 1670 m². Istočni rub objekta nije definiran jer izlazi iz gabarita budućeg objekta. Objekt karakterizira pročelje, koje nam je ostalo sačuvano u negativu temeljne stope zida.

Na prostoru sjeverno od ceste antički slojevi većinom su uništeni izgradnjom različitih objekata za vojne potrebe. Visina recentnog sloja mjestimično je dosegala i do 2 m. Nakon recentnog sloja definirani su bunari, kosturni ukop u bunaru, otpadne jame, ostaci keramičke peći i vatrišta.

Arheološki materijal lokalitet datira u razdoblje od sredine 1. do kraja 4. st. Arheološki nalazi kao i dokumentacija pohranjeni su u Pododjelu antičke arheologije Muzeja Slavonije.

Sl. 5 Obrtnička škola, grobnica, foto: S. Filipović

Sl. 6 Obrtnička škola, foto: S. Filipović

Sl. 7 Vojarna - Građevinski fakultet, foto: S. Filipović

Sl. 8 Vojarna - Građevinski fakultet, foto: S. Filipović

Sl. 9 Vojarna - Građevinski fakultet, foto: S. Filipović

Sl. 10 Vojarna - Građevinski fakultet, foto: S. Filipović

SUDJELOVANJE NA KONGRESIMA I SAVJETOVANJIMA:

Filipović, S. - izlaganje na znanstvenom skupu „Novija arheološka istraživanja u Slavoniji i Baranji“ (Arheološki muzej, Osijek)

Filipović, S. „Zaštitna arheološka istraživanja antičke Murse - Vojarna 2001. - 2008.“

Filipović, S. „Sustavno arheološko istraživanje kasnoantičke nekropole Zmajevac – Mocsolàs 1999. - 2008.“

Hincak, Z., Filipović, S., Mihelić, D. „Animalni koštani ostatci s lokaliteta Mursa“

Porekar Kacafura, I., Filipović, S., Hafner, R. „Restauriranje Venere s erotima“

Mihelić, D., Filipović, S., Hincak, Z. „Koštani ostatci konja s lokaliteta Mursa“

Đurić, B., Müller, H., Filipović, S. „Karakteriziranje mramornih spomenika Murse“

PUBLICIRANI RADOVI

Filipović, S., 2007., Sustavno arheološko istraživanje kasnoantičke nekropole u Zmajevcu 2006. // Hrvatski arheološki godišnjak 3, Zagreb, 2007.

Filipović, S., Podrug, E., 2007., Neobjavljene rimske opeke i tegule s radioničkom pečatima iz Muzeja Slavonije // Osječki zbornik 28, Osijek, 2007, 35-55.

Filipović, S. Rezultati arheološkog istraživanja – „Osijek - Vojarna - Poljoprivredni fakultet 2003. - 2005. // Osječki zbornik 28, Osijek, 2007, 77-88.

Filipović, S. Sustavno arheološko istraživanje kasnoantičke nekropole u Zmajevcu 2004. - 2005. // Osječki zbornik 28, Osijek, 2007, 89-93.

PERSONALNE PROMJENE U ARHEOLOŠKOM ODJELU I PREPARATORSKO-RESTAURATORSKOJ RADIONICI:

Dr. sc. Jasna Šimić, dosadašnja voditeljica Arheološkog odjela Muzeja Slavonije, postala je docentica na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Osijeku.

Na mjesto diplomiranog arheologa u Pododjelu antičke arheologije zaposlila se Marina Kovač.

Na mjesto diplomiranog arheologa u Pododjelu prapovijesne arheologije zaposlila se Dragana Rajković.

Na mjesto muzejskog tehničara zaposlila se Sanja Sambol.

Na mjesto muzejskog preparatora za metal i drvo zaposlio se Josip Kralik.

*Slavica Filipović, prof.
voditeljica Pododjela antičke arheologije*

NUMIZMATIČKI ODJEL

2006. – 2008. GODINA

Izdvajamo neke od redovitih aktivnosti Numizmatičkog odjela u proteklom razdoblju.

SKUPLJANJE GRAĐE

Zaštitnim arheološkim istraživanjima prikupljena je u Donjem gradu u Osijeku (Krstova 6; Huttlerova 20; Huttlerova 22; Silos/Huttlerova, lokacija bivše tvornice tjestenine „Croatia“ i Tvornice kruha „Sloboda“) veća količina *rimskog novca (1000 primjeraka)* kojim je značajno upotpunjena zbirka novca nađenog na području rimskodobne Murse.

ARHEOLOŠKA ISKOPAVANJA, NADZOR GRAĐEVINSKIH ISKOPA

- sudjelovanje u *zaštitnim arheološkim iskopavanjima*, Osijek, Donji grad (Huttlerova 20; Huttlerova 22; Krstova 6; Silos/Huttlerova, lokacija bivše tvornice tjestenine „Croatia“ i Tvornice kruha „Sloboda“)

- *arheološka sondiranja* - dvije sonde, Osijek, Vukovarska cesta istok, oranica između Tvornice „Opeka“ i hale „Beneton“. Na navedenoj lokaciji predviđena je izgradnja poslovne zgrade za servis vozila. Investitor AGIS - TKS d.o.o.

- *arheološka sondiranja* - dvije sonde, Bijelo Brdo, Ulice K. Stepinca 53 i E. Kvaternika, trasa magistralnog cjevovoda. Investitor Vodovod Osijek.

- *nadzor građevinskih iskopa* u registriranim arheološkim zonama u Osijeku i široj okolini (Aljmaš/Crkvena; Baranja/Kamenac; Osijek/Divaltova 134; Osijek/Divaltova 168; Osijek/Dom zdravlja; Osijek/N. Š. Zrinskog 34; Osijek/Strossmayerova 268/70; Osijek/Prolaz Snježne Gospe; Osijek/Divaldova 120, 122; Osijek/Petefi Šandora 9; Osijek/Srijemska 27; Osijek/Divaldova 64; Osijek/Ledine 16; Osijek/Olimpije 15; Osijek/ Trg Nikole Tesle bb; Osijek/Frankopanska 47; Osijek/Divaldova 102; Osijek/Divaldova 91; Osijek/Frankopanska 21/b; Osijek/Trg bana J. Jelačića; Osijek/Srijemska 38)

REGISTRACIJA ZBIRKI

- *registrirana Zbirka grčkog, grčko-kolonijalnog i keltskog novca*, ima svojstva kulturnog dobra (Rješenje 532-04-01-01/4-08-2 Ministarstva kulture RH)

- *registrirana Filatelistička zbirka*, ima svojstva kulturnog dobra (Rješenje 532-04-01-01/4-09-3 Ministarstva kulture RH)

ZAŠTITA

- nabavka suvremenije opreme za pohranu *Zbirke medalja i plaketa 20. st. te Zbirke papirnatog novca* (64 plastične kutije s poklopcima različitih dimenzija, četiri metalne police)

- nabavka polica za pohranu dijela stručne literature Numizmatičkog odjela (tri metalne police)

IZLOŽBENA DJELATNOST

- sudjelovanje u pripremi i realizaciji koautorske izložbe pod nazivom „S druge strane ogledala“, povodom obilježavanja 130. obljetnice Muzeja Slavonije

- sudjelovanje u pripremi i realizaciji koautorske izložbe pod nazivom „Slavonija, Baranja, Srijem - vrela europske civilizacije“ (Zagreb, Klovičevi dvori)

- sudjelovanje u izradi scenarija stalnog postava novoosnovanog Arheološkog muzeja u Osijeku

*Dr. sc. Hermine Göricke-Lukić
voditeljica Numizmatičkog odjela*

Sl. 1 Oprema i pohrana Zbirke medalja i plaketa 20. st. te Zbirke papirnatog novca

Sl. 2 Detalj opreme Zbirke medalja i plaketa 20. st.

Sl. 3 Oprema i pohrana Zbirke medalja i plaketa 20. st. te Zbirke papirnatoj novca

Sl. 4 Detalj opreme Zbirke medalja i plaketa 20. st.

ODJEL UMJETNIČKOG OBRTA 2006. - 2008. GODINA

Nakon provedene cjelovite revizije fundusa Odjela umjetničkog obrta, u razdoblju 1999. - 2004. g., utvrđen je izuzetno velik priliv građe (osobito u godinama nakon završetka Domovinskog rata kada je, primjerice, samo jednom donacijom fond uvećan za gotovo 1500 predmeta) te je ukupan broj predmeta, u odnosu na prethodno stanje, uvećan za nekoliko tisuća primjeraka. Ovako obimna građa vrlo raznorodnih predmeta, većim dijelom kulturno-povijesnog značenja, zahtijevala je reorganizaciju i sistematizaciju predmeta unutar postojećih zbirki Odjela, što je u prethodnom razdoblju i učinjeno te djelomice iskazano u izvješću o radu Odjela u Osječkom zborniku 28.

Ukupan fond predmeta Odjela umjetničkog obrta na početku 2009. g. (podaci za Registar MDC-a, Zagreb) iznosio je 10593. Od početka primjene novog računalnog programa M++ 2005. g., započelo je postupno upisivanje novonabavljenih, ali istovremeno i prethodno inventariziranih te na drugi način evidentiranih predmeta. Ovo je vrlo obiman i zahtjevan posao za koji je potrebno duže vremensko razdoblje i postupnost, osobito uzevši u obzir i potrebu izrade fotodokumentacije za apliciranje u navedeni računalni program, kao i neprekidan priliv nove građe.

SAKUPLJANJE GRAĐE

Terenska istraživanja, otkupi i darovi

Na poziv građana ili mjerodavnih osoba u različitim institucijama, na terenu je zabilježen niz zanimljivih ponuda za otkup ili darovanje od kojih navodim, nažalost, nerealiziranu ponudu za preuzimanje dara – namještaja radne sobe iz Gradske vile u Istarskoj ulici u Osijeku, izradak domaćeg majstora Josipa Szepa. Nekretnina je, zajedno s inventarom, prodana i postala privatnim vlasništvom te je i ponuda postala bespredmetnom (?!). Podaci o namještaju objavljeni su u Osječkom zborniku 20 (Ida Horvat: Djelatnost Josipa Szepa u Osijeku, 163-180).

Tijekom 2006. i 2007. g. fond Odjela dopunjen je s 819 novih predmeta pribavljenih *otkupima* i *darovanjem*.

Za Zbirku namještaja otkupljena je trodijelna garnitura za sjedenje bečke tvrtke Thonet s početka 20. st., radna

soba dr. Kamila Firingera iz 1920-ih, namještaj građanske kombinirane sobe iz 1930-ih, stalak za odjeću iz savijena drveta tvrtke Thonet, stranice metalnog kreveta iz prve četvrtine 20. st. oslikane secesijskim motivom, 6-dijelni namještaj spavaće sobe iz 1940-ih, stolac iz savijena drveta s početka 20. st., stolić, poligonalni, drvo, furnirano, tokareno, konac 19. st.

Sl. 1 i 2 Radna soba dr. Kamila Firingera, iz 1920-ih (otkup, 2007.)

Zbirka satova uvećana je s 10-ak različitih vrsta satova iz druge polovice 19. i prve polovice 20. st. (tri zidna,

dva stolna, jedan putni, četiri džepna, jedan ručni ženski sat, lanac za sat s preklopnim medaljonom, pozlata (*dubl*), umjetni kamenčići), te brojčanikom sata, lim, bojeno, urar M. Tokić.

Zbirka keramike obogaćena je raznovrsnim uporabnim predmetima od fajanse i porculana (26-dijelni servis za ručanje, servis za kavu, bombonjera s poklopcem, dvije kantice za kavu s filtrom, pladanj za tortu s lopaticom, *modla za kuglof*, dva pladnja s ručkama, obodom od mjedi i kuglastim nožicama, dva *cache-pota*, posuda-pročišćivač za vodu s filtrom, boca za liker *Zara* i dr.) te ukrasnim predmetima (bista bradatog muškarca, figure „Žena na noju“, „Poljubac“, „Klizačica“, pepeljara s figurom psa, šest porculanskih figurica, ukrasna zdjela i dr.). Većina ovih predmeta proizvod je poznatih europskih tvornica iz prve polovice 20. st. (*Zsolnay, Herend, Rosenthal, Thun* i dr.).

Sl. 3 Figura, Richard Aigner, „Rosenthal“, München, Njemačka, oko 1920. (otkup, 2006.); porculan, oslikano, cakljeno

Za Zbirku stakla otkupljen je znatan broj vrijednih predmeta: posuda s poklopcem izvedena iz amalgamiranog stakla (*Zwischengold*), ukrasna čaša od bezbojnog stakla s pozlatom i aplikacijama od obojenih staklenih zrnaca iz 19. st., staklena posuda s poklopcem tvrtke *Ludwig Moser, Karlsbad*, servis za kompot od prešanog višebojnog stakla, servis za žestu, garnitura čaša s podlošcima, garnitura desertnih čaša, tri toaletne stolne posude, bočice za parfem (ukrasne bočice, *flakoni*, i bočice tvrtki *Guerlain, Molinard* i *Lalique*, Pariz), staklena ambalaža (*Elida, Penkala, Stock* i dr.), tri ukrasne vrtno kugle.

Sl. 4 Staklena posuda s poklopcem, „Ludwig Moser“ Karlsbad, 1910-20. (otkup 2007.)

Sl. 5 Čaša na nožici, Češka (?), druga pol. 19. st.; bezbojno prozirno staklo, pozlata, aplikacija staklenih zrnaca (otkup, 2006.)

Za Zbirku metala otkupljena je perforirana posrebrana posuda s poklopcem i umetkom od modro obojenog stakla,

srebrni podnos, košarica od alpake sa staklenim umetkom, dvije posrebrene posudice za začine, dva posrebrna vrča, nekoliko komada pribora za jelo, dvije metalne šalice s urezanim istočnjačkim motivom, dvije metalne aplikacije s alegorijskim figurama i dr. (konac 19./prva pol. 20 st.).

Za Zbirku tekstila, odjeće i modnog pribora nabavljeni su mnogobrojni, vrlo raznorodni predmeti kakve zbirka i sadrži, zato navodimo samo neke. Zbirke odjeće upotpunjene su ženskim zimskim kaputićem iz 1920-ih, s oznakom tvrtke u kojoj je sašiven (*Šimo Berger*, Đakovo), nadalje, ljetnom haljinom od markizeta, ženskim rubljem s konca 19. i početka 20. st., odjećom za bebe i dr. Zbirke kućnog tekstila upotpunjene su novim primjercima posteljnog rublja za bebe, ručnicima, ukrasnim jastučnicama, stolnjakom od svile, primjercima čipke i veza, pribora za ručni rad (spremnica za klupko konca, drvo, tokareno bojeno, vez staklenim perlicama; spremnica za igle, drvo, tokareno, močeno). Za zbirke modnog pribora otkupljeno je nekoliko damskih šešira, jedan suncobran, jedna svečana torbica i jedna torbica od pruća, cvjetni ukrasi, ukosnice, broš, kopča, ukrasne igle i drugi sitni ukrasni predmeti iz prve polovice 20. st.

Za Zbirku slika otkupljena su dva akvarela osječkog slikara Jovana Gojkovića iz prve polovice 20. st. s motivima Osijeka (*Pristanište na Dravi*; *Stara kuća u Radičevičevoj ulici u Osijeku*), jedna slika ulja na platnu (*Portret Fani Munk*) s konca 19. st., bakrorez na pergamentu (*Sveti Juraj ubija zmaja*) iz 19. st., pastel H. Reymanna (*Autoportret*).

Sl. 6 H. Reymann: Autoportret, 1930., pastel. (otkup 2008.)

Za Zbirku varia koja sadrži 20-ak različitih skupina predmeta nabavljeno je sljedeće.

Zbirka rasvjete: jedna stolna i četiri stropne svjetiljke, te dva luster. *Zbirka glazbala*: klavir marke *Wacke*, Beč, gitara, okarina. *Zbirka sakralnih predmeta*: kliješta za hostije, kutija-stalak za Bibliju, drvo, rezbareno (izradak Josipa Szepa), devocionalija (vez na perforiranom kolaž/kartonu i reprodukcija *Večernje molitve* s tekstom na njemačkom jeziku, uramljeno), veći medaljon u reljefnom metalnom okviru s prizorom *Krštenja Kristovog* i posvetom s inicijalima, kućni oltarić (reljef, kolaž; oslikano, uramljeno). *Zbirka okvira*: dva okvira za fotografije (ptičji javor, metal/staklo), dva kineska okvira iz rezbarena drveta. *Zbirka spomenara*: dva spomenara s početka 20. st., jedna oznaka za knjigu. *Zbirka plesnih rasporeda*: tri predmeta. *Zbirka lula*: jedan usnik s rezbarenom figuricom psa. *Zbirka osobnih predmeta*: pečat od mjedi i kristala, olovka s likom Stjepana Radića, pernica. *Zbirka igrački*: dvije dječje igre u kutiji. *Zbirka predmeta kućanstva*: 11 predmeta (šest *Thermos* boca, bakrena posuda s grijačem, poniklana posuda sa staklenim poklopcem, mjedeni ručni mlin za kavu, četka za odjeću). *Zbirka kamenih predmeta*: pritiskivač za papir s grbom i inicijalima, mramor; pritiskivač s kompasom, mramor, oslikano. *Zbirka dekorativnih kutija*: kutija za cigarete obložena tiještenom kožom s pozlatom. *Zbirka ambalaže*: japanska kutija za čaj, drvo, papir, višebojni tisak; ambalažne kutijice osječkih tvornica, kutije za cigarete i cigarete, kutija-etui za *cigaret papiriće*, kozmetička ambalaža i jedan reklamni predmet (pepeljara). *Zbirka suvenira*: suvenir *Mir*, SSSR; dječja kolica iz 1950-ih.

Pored otkupa, zbirke su uvećane i obogaćene darovima građana te pojedinih institucija i tvrtki.

Zbirka namještaja:

- namještaj radne sobe direktora iz 1970-ih, izradak tvornice *Mobilia – Ivo Marinković*, Osijek (Osiguravajuće društvo d.d. Croatia, Osijek)
- namještaj spavaće sobe iz 1930-ih, izradak tvornice *Nikola Borota*, Sremska Mitrovica (Ines Naglav, Osijek)
- bolesnički stolac/ toalet (Zdenka Jarić-Klinovski, Osijek)
- komoda, drvo, rezbareni ukras, mjedeni okov (Zavoda za tlo, Osijek)
- *Zbirka satova*:
- sat, zidni, plastično kućište (*Royle, quartz*); dva stolna sata/budilice, metalno i plastično kućište, *Insa, Made in Jugoslavija* (Frauenheim, Osijek)
- *Zbirka keramike*:
- figura orača, porculan (Damir Stojaković, Osijek)
- *Zbirka stakla*:
- dvije veće staklene posude na stopi, s poklopcem (Branka Kolčić, Osijek)
- servis za vino, nepotpun - boca s čepom i tri čaše (Marija Lovas, Osijek)
- dvije čašice za žestu (Mladen Radić, Osijek)
- *Zbirka metala*:
- vaza od bakra, izradak osječkog obrtnika Ivana Šebeščena, metalni podnos s dnom od fajanse, vrčić, tri žličice (Mladen Radić, Osijek)
- *Zbirka tekstila, odjeće i modnog pribora*:

- odjeća i dodaci odjeći, rublje, kućni tekstil (Tatjana Katušić, Osijek)
 - pribor za ručne radove, raznovrsni drveni okviri (Zdravko Barić, Osijek)
 - dva kovčega, putna (obitelj Rastija, Osijek)
 - odjeća (tri haljine, jedna haljinica, jedne cipelice, pet kravata (Augusta Doboš, Batina)
 - tri kovčega, putna, tekstilni predmeti (Mirko Burić, Osijek)
 - vjenčana haljina, vjenčić za veo, šešir od smeđe slame, košarica za ručni rad (Damir Doležal, Osijek)
 - dva kaputa, muška (koža, tekstil), jedan šal, muški, jedna kravata, jedna torbica, ženska, jedan kišobran, ženski, uglavnom iz 1960-ih (Mladen Radić, Osijek)
 - različite vrste odjeće iz 1960/70-ih (Dobrić, Osijek)
 - ukrasna dugmad za manšete, pet kom (Marija Lovas, Osijek)
 - ženske cipele iz 1950-ih, *Tvornica obuće Osijek* (Zdenka Mrzljak, Osijek)
 - 10 pari obuće, klizaljke, dva para *pancerica*, dokumenti (Ivan Radanović, Osijek)
 - ženska torbica kupljena 1990-ih u SAD-u (Mladen Radić, Osijek)
 - čizme, ženske, tri para ženskih cipela (Radmila Biondić, Osijek)
 - čizme, ženske, sandale i tenisice *Startas*, ženske (Ida Horvat, Osijek)
 - dva para ženskih rukavica, koža (Senad Gradašević, Osijek)
- Varia:*
- *Zbirka glazbenih instrumenata* - harmonij švedske proizvodnje i pianino „Petrof“ (Centar za predškolski odgoj, Osijek)

Sl. 7 Pianino „Petrof“, Češka; Centar za predškolski odgoj – Dječji vrtić, Osijek (dar, 2006.)

- glasovir tvrtke *L. Schnabel, Bürger in Wien* (Kata Rakonić, Osijek)
- klavijatura, električna (HNK, Osijek)
- *Zbirka spomenara* - dva spomenara s kraja 19. i iz početka 20. st. (Ivan Devčić, Osijek)
- *Zbirka igračkaka* - igračka-slagalica, u kutiji, drvo, bojeno (Zoran Balaban, Osijek)

- *Zbirka osobnog pribora* - dvije pisaljke za drvene pločice (Zdravko Barić, Osijek)
- *Zbirka rasvjeta* - dvije stropne svjetiljke (Željka Miklošević, Zagreb)
- zbirka ambalažnih bočica za alkoholna pića (*Zbirka ambalaže*), različiti drveni predmeti (*Zbirka suvenirna*); drvena igračka - minijatura kuglana (*Zbirka igračkaka*) - Zdenka Majhen, Osijek (predmeti preuzeti iz Povijesnog odjela koncem 2006. g.)
- različiti predmeti iz kućanstva: pepeljara, keramika, natpis *IPK* (*Zbirka ambalaže*: reklamni predmeti); pepeljara, keramika, emajlirani pladanj, višebojni (*Zbirka kućanskih predmeta*), jedan domino, jedan šah, jedna igra *Promet* (*Zbirka igračkaka*); limena kutijica *Fabrika duvana Sarajevo*, jedna limena kutijica od cigareta *Ibis*, jedna kutija sa žigicama *Drava*, ljepenka, bočice, ljekarničke posudice (*Zbirka ambalaže*); pećnjak sa završnog vijenca peći na uglu Županijske i Ulice hrvatske Republike (*Zbirka kaljevih peći*) - Mladen Radić, Osijek
- različiti kućanski predmeti, ambalaža i dr. iz različitih zbirki (Ljerka Perčić, Osijek)
- veći broj različitih kućanskih predmeta, ambalaže, tiskovina i dr. (Đurđica Horvat, Osijek)
- *Zbirka ambalaže* - kutijica za lijekove, ljepenka (Paula Braunheim, Osijek)
- drvena ambalažna kutija za cigare (Kazimir Đurić, Osijek)
- ambalažna kutija, lim s natiškom *Neva Zagreb* (Elizabeta Piškorjanac, Osijek)
- kutija za cigarete *Simon Arzt*, ambalažna (Senad Gradašević, Osijek)
- *Zbirka ambalaže* - reklamni predmeti: dvije emajlirane reklamne ploče: *Radion*, Schichtov *Jelen* sapun (Biserka Prelić, Osijek)
- *Zbirka predmeta s arheoloških nalazišta:*
- kutija ulomaka staklenih boca *Pivovare Šeper*, Osijek - iz recentne jame na lokalitetu Beketinci, Bentež, autocesta Slavonika (Kornelija Minichreiter, Institut za arheologiju, Zagreb)

ZAŠTITA GRAĐE

Preventivna zaštita

Doprema otkupljenih i darovanih predmeta, njihovo čišćenje, razvrstavanje, snimanje i privremena pohrana te izrada dokumentacije i stručna obrada redovita je djelatnost muzejskih odjela, posebice Odjela umjetničkog obrta gdje je godišnji priliv novopristiglih predmeta znatnije izražen.

Redovita godišnja preventivna zaštita Zbirke tekstila, odjeće i modnog pribora odnosi se na kontrolu stanja, zračenje predmeta, postavljanje zaštitnih sredstava protiv nametnika i, prema potrebi, izmjenju zaštitne ambalaže. I dalje je velik problem nedostatak prostora i potrebne opreme čuvaonica pa se za neke skupine predmeta ove zbirke nalaze tek privremena rješenja (npr. šeširi i kape pohranjeni su u velike kartonske kutije skupno, ali i u putne kovčege

iz zbirke). Nabava metalnog ladičara omogućila je adekvatniju pohranu, primjerice, predmeta od čipke - ovratnika, marama, ešarpi i drugih sitnijih predmeta, a planirana nabava većeg ugradbenog ormara donekle bi riješila problem pohrane većeg dijela predmeta navedene zbirke. Sličan problem nedostatka prostora odnosi se i na ostale, vrlo raznorodne zbirke Odjela te je čak i redovito čišćenje i pospremanje zbog prenatrpanosti raspoloživih prostorija otežano. Posebice se navedeno odnosi na smještaj velikih predmeta iz Zbirke namještaja ili Zbirke glazbenih instrumenata, pa su intervencije na razmještanju i reorganizaciji prostora učestale aktivnosti Odjela.

U depo slika, u zgradi na Trgu sv. Trojstva 6, ugrađene su pregradne ploče u postojeće police što je omogućilo bolju zaštitu i organizaciju te lakši pristup i manipulaciju ovim predmetima.

U depoima u Bösendorferovoj 2 izvršena je reorganizacija, temeljito čišćenje i pospremanje prostorija te čišćenje namještaja koji je nakon toga prekriven novim platnom. Također, izvršeno je i mjerenje prostorije za pohranu svjetiljki i planirana potrebna oprema (2006. g.), što je naredne godine realizirano (opremanje novim metalnim policama, čišćenje predmeta i fotografiranje). Fotografirano je, očišćeno, označeno i pohranjeno 15-ak velikih drvenih sanduka i škrinja te velikih pletenih putnih kovčega – predmeti su smješteni u očišćeni prostor tavana depoa u Bösendorferovoj i zaštićeni od prašine prekrivanjem.

Obavljeno je signiranje keramičkih i staklenih predmeta (400 kom inventariziranih i veći broj djelomice rekonstruiranih, neinventariziranih predmeta i ulomaka), pakiranje i pohrana za dogovaranje gostovanje izložbe *Keramika i staklo 17. i 18. stoljeća iz starog Franjevačkog samostana* u Pečuhu. Izložba nije realizirana zbog nemogućnosti usklađivanja termina izložbe i angažmana kustosa na pripremi planirane skupne izložbe u MSO-u. Izvršeno je pakiranje i označavanje skupina preostalog materijala iskopanog na navedenom lokalitetu (Franjevački samostan, Tvrđa), većeg broja ulomaka stakla i keramike, ulomaka metalnih predmeta i životinjskih kostiju te pohrana predmeta i popratnog materijala izložbe - elemenata posebno izvedenih vitrina za izlaganje i popratnog, dvodimenzionalnog ilustrativnog materijala.

Konzervacija

Za Zbirku slika očišćena su dva akvarela, vedute mađarskih gradova *Betzco* i *Šered, Friedricha Broschana, 1829.* (sign.) u Središnjem laboratoriju za konzervaciju i restauraciju Hrvatskog državnog arhiva pod voditeljstvom mr. sc. Tatjane Mušnjak.

Obavljeni su dogovori o završetku radova i dopremi velikog višedijelnog trpezarijskog ormara s obilježjima eklekticizma sa čišćenja i konzervacije (djelomice i restauracije) iz HRZ-a, Restauratorske radionice u Osijeku. Radove je izveo Vjekoslav Schmidt, restaurator-majstor. Ormar je, nakon dopremanja 2008. g., smješten u depo namještaja u prizemlju Bösendorferove 2 te zaštićen.

Izvršena je zaštita (popravak i čišćenje) dva satna mehanizma iz Zbirke satova, U-6 i U-41. Radove je izveo Zdravko Štimac, prof., umirovljeni urar iz Osijeka.

Restauracija

Za potrebe budućeg stalnog postava i za izložbenu djelatnost kontinuirano se nastavlja restauracija građe, ponajviše iz Zbirke namještaja, a planirana je i restauracija nekoliko komada odjeće i modnog pribora.

Tijekom 2006. g. restaurirana je japanska drvena škrinja izvedena tehnikom laka (prva polovica 19. st., MSO-157079), oslikana „otocima“ fantastičnog pejzaža povezanih mostićima, s tipičnim japanskim građevinama izvedenim zlatnom bojom i zlatnim prahom. Restauraciju je izveo *Restauratorski atelier Nava d.o.o.* iz Zagreba, tj. restaurator Radovan Karković.

Sl. 8 Japanska drvena škrinja izvedena tehnikom laka (prva polovica 19. st., MSO-157079), Restauratorski atelier Nava d.o.o. Zagreb, 2006. (restaurator Radovan Karković).

Koncem 2007. g. s restauracije je dopremljen kabinet-ski ormarčić od crnog ulaštenog drveta, imitacije ebanovine, sprijeda bogato raščlanjen, ukrašen intarziranim bjelokosnim pločicama s motivima različitih stvarnih i fantastičnih ptica te raslinjem (Italija, 17. st., U-74). Restauraciju je obavio Radovan Karković iz *Restauratorskog atelier Nava d.o.o.* iz Zagreba.

Sl. 9 Kabinetski ormarčić od crnog ulaštenog drveta, imitacije ebanovine, intarzije bjelokosti (Italija, 17. st., U-74); Restauratorski atelier Nava d.o.o. Zagreb, 2007. (restaurator Radovan Karković).

Duže vremensko razdoblje na restauraciji se nalazio predmet izmješten iz MSO-a još u vrijeme Domovinskog rata. Riječ je o kućnom oltariću izvedenom u sjevernoj Italiji u prvoj polovici 17. st. (U-71). Predmet se čuvao u nekadašnjem RZH-u, zatim je dopremljen u novoosnovanu Restauratorsku radionicu u Osijeku, gdje je konačno i dovršen početkom 2008. g. U isto vrijeme s restauracije je dopremljen i pozlaćeni stolić za posjetnice u obliku školjke

iz 19. st. (U-549), restauriran, također, u *Restauratorskom atelieru Nava d.o.o.*, pa su oba predmeta postavljena na izložbi *S druge strane ogledala* u dijelu restauriranih predmeta MSO-a.

Sl. 10 Stolić za posjetnice u obliku školjke, 19. st. (U-549), Restauratorski atelier Nava d.o.o. Zagreb, 2008. (restaurator Radovan Karković)

Koncem 2008. g. s restauracije je dopremljen kabinetski ormar, japanski, iz druge polovice 19. st.; drvo, lak, zlatni i srebrni prah, posrebreni lim (U-183). Restauraciju je i u ovom slučaju obavio restaurator Radovan Karković.

Sl. 11 Kabinetski ormar, Japan, druga pol. 19. st.; drvo, lak, zlatni i srebrni prah, posrebreni lim (U-183) - Restauratorski atelier Nava d.o.o. Zagreb, 2008. (restaurator Radovan Karković)

Za Zbirku slika restaurirane su dvije slike i jedan ukrasni okvir (I. Tišov: *Portret Jakševca*, ulje na platnu, MSO-155972; J. Borsos: *Mrtva priroda*, 1847., ulje na platnu, u ukrasnom okviru, MSO-156162). Slika nepoznatog ni-

zozemskog majstora *Veselo društvo*, ulje na drvetu, ponovo je restaurirana. Prvotno je restaurirana 1998. g., a 2007. g. poslana je na dodatne restauratorske zahvate. Slike je restaurirao akademski slikar Zlatko Bielen, restaurator specijalist iz Zagreba.

Po dogovoru s dr. sc. Vesnom Lovrić-Plantić iz MUO-a u Zagrebu, autoricom izložbe *Udomljeno vrijeme*, za potrebe izložbe restauriran je sat U-41 i izvršene su manje intervencije na ostalim satovima MSO-a posuđenima za izložbu. Restauracija je izvršena u restauratorskoj radionici MUO-a u Zagrebu, u prosincu 2008. g.

Obavljeni su i dogovori s restauratoricom Bernardom Franić iz HRZ-a u Zagrebu za restauraciju nekoliko predmeta modnog pribora, lepeza i suncobrana. Predmeti se već izvjesno vrijeme nalaze u HRZ-u, u radionici za tekstil. Za restauratorske zahvate na nekoliko reprezentativnih haljina s konca 19. i početka 20. st. poslana je zamolba s fotodokumentacijom tih predmeta u MUO Zagreb.

DOKUMENTACIJA

Inventarna knjiga, Katalog predmeta, Fototeka

U razdoblju 2006./07. g. računalno je upisano, u *inventarnu knjigu*, oko 2000 predmeta i za digitalnu bazu pripremljeno (razvrstano u mape te označeno) nekoliko tisuća *fotografija* za oko 1400 predmeta iz sljedećih zbirki. Zbirka tekstila, odjeće i modnog pribora: ženska i dječja odjeća, rublje – djelomice; dodaci odjeći: ovratnici, orukavlja i dr.; marama i ešarpe; perje i ukrasi od perja; cvjetni ukrasi; šeširi; torbice i kovčezi; rukavice; pojasevi i pojasne kopče; nakit; štapovi; kućni tekstil: sagovi; ukupno 1054 predmeta s 5455 digitalnih fotografija. Zbirka varia: osobni predmeti, neobični i rijetki predmeti, predmeti od kamena, dekorativne kutije, predmeti izrađeni iz drveta, istočnjački i egzotični predmeti, spomenari i sl., plesni redovi, predmeti iz papira; ukupno 342 predmeta s 2288 digitalnih fotografija; i dr. Nabavom odjelnog digitalnog fotoaparata i odgovarajuće opreme 2006. g., fotografiranje građe, posebice pri terenskim istraživanjima, znatno je olakšano i ubrzano.

Tijekom 2006. g. obrađeno je 400 predmeta iz Zbirke predmeta s arheoloških nalazišta (predmeti iz starog Franjevačkog samostana u Tvrđi, uglavnom keramika i staklo), dodijeljeni novi inventarni brojevi i pridružene fotografije predmeta u slikovnu bazu podataka (priprema za objavljivanje kataloga 2006./07.). U prvoj polovici 2008. g. za *katalog predmeta* u program M++ uneseni su potpuni podaci za svih 400 predmeta (stupanj dovršenosti A) te je novoustanovljena, neregistrirana zbirka spremna za upis u registar. (Biondić)

U listopadu 2007. g. započeta je inventarizacija odabranih predmeta te kataloška obrada preko 500 predmeta Odjela umjetničkog obrta povodom obilježavanja 130-te obljetnice osnivanja Muzeja Slavonije izložbom pod nazivom *S druge strane ogledala*. Riječ je o skupnoj izložbi svih odjela MSO-a, planiranoj za konac 2007., a otvorenoj u siječnju 2008. g. Uz katalošku obradu pridružene su i fotografije predmeta u slikovnu bazu podataka (Mmedia).

(Biondić, Miklošević)

U 2008. g. nastavljeni su novi upisi u bazu podataka M++, najvećim dijelom predmeta otkupljenih u razdoblju 2005. - 2008. g. Od 1. siječnja 2008. do 31. prosinca 2008. g. upisana su 334 predmeta. (Radmila Biondić 148 predmeta, Željka Miklošević od 1. siječnja 2008. do 31. listopada 2008. g. 186 predmeta.)

Tijekom 2008. g. fotografirano je oko 1000 predmeta i u mape postavljeno više od 6000 fotografija: 250 predmeta otkupljenih i darovanih 2008. g. s 892 fotografije; 317 predmeta iz Zbirke tekstila, odjeće i modnog pribora s 1715 fotografija odjevnih predmeta, rublja i modnog pribora; 200 predmeta iz Zbirke stakla s 2200 fotografija; 145 predmeta iz Zbirke varia – rasvjeta s 1000 fotografija; 700 fotografija predmeta pronađenih tijekom revizije fundusa, i dr.). Fotografije su razvrstane u pripadajuće mape, preimenovane i smanjene u programu Adobe PhotoshopCS ili FastStone Resizer, odnosno pripremljene za apliciranje u Mmediji. (Biondić, Miklošević)

STRUČNI RAD

*Stručno je obrađeno, identificirano i determinirano navedenih 400 (prethodno rekonstruiranih) predmeta iz Zbirke predmeta s arheoloških nalazišta, novoutemeljene zbirke Odjela umjetničkog obrta nakon arheološkog nalaza u starom Franjevačkom samostanu u osječkoj Tvrđi. Iskapanja su izvršena u prosincu 2003. i siječnju 2004., rekonstrukcija predmeta obavljena je tijekom 2004. i 2005., a izložba otvorena u sklopu manifestacije *Osječko ljeto kulture* 2005. g. pod nazivom *Keramika i staklo iz starog Franjevačkog samostana*, autorica Ide Horvat (keramika) i Radmile Biondić (staklo). Uz izložbu je tiskan deplijan te najavljen izdavanje obimnijeg kataloga kao rezultat iscrpnijih istraživanja koja će uslijediti, a s obzirom na brojnost pronađenih predmeta (cca 1000 kom, uglavnom u fragmentima), i njihovo značenje za ovo područje. Pored iscrpnog proučavanja dostupne stručne literature i web stranica (interneta), ostvareni su i brojni kontakti, kao i suradnja s kolegama iz srodnih ustanova u potrazi za komparativnim materijalom te višekratna stručna putovanja, najvećim dijelom u Mađarsku (Budimpešta, Pečuh, Szeged i dr.) te u Zagreb. Istraživanje i pisanje kataloških jedinica i uvodnog teksta kataloga obavljeno je, uz ostale redovite poslove, tijekom 2006. g.*

Početkom 2008. g. dovršena je kataloška obrada predmeta za izložbu *S druge strane ogledala* (više od 500 predmeta), započeta u posljednjem tromjesečju 2007. g.

Publiciranje

Za *Glasnik slavonskih muzeja* napisan je 2006. g. prilog u odjeljku *Izložbe* (Ida Horvat, Radmila Biondić: *Keramika i staklo iz starog Franjevačkog samostana*, 63-66).

Pripreme za tiskanje opširnog kataloga i predstavljanje rezultata istraživanja predmeta iskopanih u starom Franjevačkom samostanu u Tvrđi obuhvatile su niz aktivnosti, da navedem one završne - oblikovanja naslovnice i pozivnice te dopisa i dogovora s promotorima. Za stručnu

ocjenu zamoljeni su istaknuti stručnjaci mr. sc. Stanko Staničić iz MUO-a u Zagrebu, muzejski savjetnik u mirovini (za područje *Keramika*), i mr. sc. Lada Ratković-Bukovčan, muzejska savjetnica u Muzeju Mimara (za područje *Staklo*). Predstavljanje je održano u prostoru Muzeja Slavonije 20. ožujka 2007. g. Katalog *Keramika i staklo 17. i 18. st. iz starog Franjevačkog samostana* obuhvaća 292 stranice, a naklada je 500 komada.

Godine 2007. iz tiska je izašao i *Osječki zbornik* 28, s izvješćem voditelja o radu Odjela umjetničkog obrta u 2004. - 2005. g. (Vijesti Muzeja Slavonije Osijek, 426-429). Za web stranice Muzeja napisan je prikaz sadržaja zbirki Odjela umjetničkog obrta. (Biondić) Koncem 2007. g. započelo je pisanje uvodnog teksta za katalog izložbe *S druge strane ogledala* (Biondić) te pisanje kataloških jedinica (Biondić, Miklošević). Tekstove voditelja zbirki MSO-a u uvodnom dijelu kataloga objedinila je i uredila mr. sc. Marina Vinaj, voditeljica Odjela muzealnih tiskopisa. Za 12. međunarodni festival čipke u Lepoglavi napisan je prilog o uporabi čipke na odjevnim predmetima i modnom priboru MSO-a, objavljen u katalogu festivala, u rujnu 2008. g. (Biondić) Za *Glasnik slavonskih muzeja* napisan je članak/osvrt na pedagoške djelatnosti MSO-a kroz likovne radionice. (Miklošević)

Cjelovita revizija muzejske građe obavljena u prethodnom razdoblju na osnovi muzejske dokumentacije i pronađenih neevidentiranih predmeta omogućila je potpuni uvid u stanje i količinu građe. Revizija se i nadalje kontinuirano provodi, a nakon sistematizacije građe posebice je usmjerena na pojedinačne zbirke i skupine predmeta unutar njih. Istovremeno se obavlja i snimanje predmeta, obrada fotografija za apliciranje u slikovnu bazu podataka, bilježi stanje predmeta, obavlja mjerenje, vrši preventivna zaštita i pohrana (s već napomenutim prostornim poteškoćama!).

U sklopu revizije obavljena je i obnova reversa za dugoročne posudbe umjetnina, utvrđeno stanje posuđenih predmeta i načinjena fotodokumentacija: Županijsko poglavarstvo - dvije salonske garniture namještaja (MSO-U-551/1-5 i MSO-U-554/1-3) i slika V. Becića *Portret Ervina Csecha De Sent Katolna* iz 1912., MSO-155167; Glazbena škola Franje Kuhača - luster, MSO-U-653; Ministarstvo kulture, Uprava za kulturnu baštinu Osijek - slika Guida Jenya *Union paromlin u Osijeku* iz 1922., akvarel, MSO-155935. Predstoji revizija te obnova reversa za predmete u dugoročnoj posudbi Zavičajnom muzeju u Našicama (namještaj i lepeza u ukrasnom zastakljenom okviru - predmeti iz posjeda obitelji Pejačević).

Suradnja sa srodnim ustanovama, pojedincima ili grupama većim se dijelom odvijala i kroz brojne posudbe i davanje na uvid muzejske građe i stručne literature:

- davanje podataka, literature i snimanje predmeta na temu kaljevih peći za članak u *Osječkom domu* (Davora Novokmet)
- posudba predmeta, odjeće i modnog pribora uz izložbu slika *Ivana Morettija* Galeriji likovnih umjetnosti Osijek (odabir i postavljanje prigodne izložbe u vitrine izložbenog prostora GLUO-a)
- posudba predmeta za izložbu *Secesija u Hrvatskoj* u

Pragu, Republika Češka, (priprema i pakiranje predmeta iz zbirki namještaja, stakla, keramike i varia) (MUO Zagreb)

- davanje na uvid predmeta iz Zbirke satova kolegici Vesni Lovrić-Plantić za potrebe istraživanja, za pisanje doktorskog rada
- posudba predmeta Muzeju Stjepana Grubera iz Županje za potrebe izložbi u Županji i Đakovu (modni pribor iz Zbirke tekstila odjeće i modnog pribora)
- posudba secesijske haljine za potrebe snimanja emisije HTV-a *Sunčana čipka*
- priprema i posudba modnog pribora Turističkoj zajednici Osijek za promidžbeno snimanje
- posudba historicističkog naslonjača iz Zbirke namještaja za potrebe snimanja (MIT, Osijek)
- posudba putnog kovčega/škrinje za potrebe izlaganja u GISKO-u
- odabir i priprema predmeta iz Zbirke odjeće i modnog pribora HRT-u za potrebe snimanja priloga na temu smrti i pogreba
- odabir predmeta iz Zbirke ambalaže (ambalaža osječke tvrtke *Saponia*) za promidžbene potrebe te za postavljanje na izložbi *Plakat za plakat* Odjela heme-roteke
- determiniranje ljekarničkih posudica od porculana s natpisima osječkih ljekarni za Gradski muzej Varaždin
- posudba predmeta iz Zbirke tekstila, odjeće i modnog pribora za izložbu na 12. međunarodnom festivalu čipke u Lepoglavi - posuđena četiri predmeta Tihani Petrović s Katedre za etnologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu
- posudba 21 predmeta iz Zbirke satova za izložbu *Udomljeno vrijeme, kućni satovi iz zbirke Muzeja za umjetnost i obrt i drugih hrvatskih muzeja*, autorice Vesne Lovrić-Plantić, MUO Zagreb
- posuđena slika s motivom osječkog paromlina autora Jenő Koszkola iz 1905. g., kombinirana tehnika (akvarel, tempera), Ministarstvu kulture, Upravi za kulturnu baštinu Osijek; u dugoročnoj posudbi je i druga slika s istim motivom, autora Guide Jenya, a posudbeni rok iznosi pet godina ili do zahtjeva za povrat predmeta
- *Stručno usavršavanje, stručne ekskurzije; djelovanje u strukovnim društvima*
- prisustvovanje seminaru o iskustvima primjene programa M++ u MDC-u Zagreb (2006. g.)
- višekratno stručno putovanje u Mađarsku (2006. g.), posjet nekoliko kulturno-znanstvenih ustanova u Budimpešti, Pečuhu, Szegedu za potrebe istraživanja keramike i stakla 17. i 18. st.
- radionica *Obrada muzejske građe u programu M++ za umjetničke zbirke* (tema: primjeri i novine u razvoju baze podataka vezane uz pretraživanje, ispis podataka, izradu leksikona, ispis statistike i ostalo); 2. veljače 2007. g., MDC, Zagreb (Biondić, Miklošević)
- radionica *Sekundarna muzejska dokumentacija: što i kako dokumentiramo?*, 30. ožujka 2007. g., Muzej Mimara, Zagreb (Miklošević)
- radionica *M++ statistika i dokumentiranje skupina i*

kompleta muzejskih predmeta (dijelovi i komponente), 25. svibnja 2007. g., MDC, Zagreb (Miklošević)

- sudjelovanje na seminaru Andre Malraux na temu *Muzej i mladi i Muzej i turizam*, 10. – 12. rujna 2007. g., Francuski institut, Zagreb (Miklošević)
- stručno putovanje u Budimpeštu, posjet aktualnim izložbama, 17. kolovoza 2007. g.
- prisustvovanje otvorenju stalnog postava Muzeja *Zsolnay* u Pečuhu, 29. rujna 2007. g.
- stručno putovanje u Slovačku (Nitra, Trnava, Trenčín, Žilina) i Poljsku (Krakow, Wieliczka), 18. - 21. listopada 2007. g.
- sudjelovanje na forumu *The Best in Heritage* u Dubrovniku, 27. – 29. rujna 2007. g. (Miklošević)
- godišnji sastanci Sekcije povjesničara umjetnosti (Muzejska udruga Istočne Hrvatske), izvješće o godišnjem radu, planiranje aktivnosti, obilazak kulturno-povijesnih znamenitosti; 12. lipnja 2006., 23. travnja 2007., 15. travnja 2008. g., Zavičajni muzej Našice (Biondić, Miklošević)
- prisustvovanje Godišnjoj skupštini Muzejske udruge Istočne Hrvatske (Vinkovci, 9. ožujka 2006. g., Osijek, 15. lipnja 2007. g., Pakrac, 6. lipnja 2008. g.) (Biondić, Miklošević)
- kreiranje web stranice Muzejske udruge Istočne Hrvatske (pribavljanje i uređivanje tekstova i fotografija, korespondencija s muzejima Udruge) (Miklošević)
- stručno putovanje u Zagreb, 8. veljače 2008. g. - posjet izložbama *Marc Chagall*, Klovićevi dvori; *Djela hrvatskih umjetnika iz fundusa Narodnog muzeja u Beogradu*, Umjetnički paviljon (Biondić, Miklošević)
- stručno putovanje u Hrvatsko zagorje 29. veljače 2008. g., posjet muzejima u Stubici, Pakracu, Velikom Taboru i Krapini; otvorenje izložbe MSO-a *Ptice na području grada Osijeka* u Krapini
- stručno putovanje u Italiju (Venecija, Padova), 6. - 8. ožujka 2008. g.
- prisustvovanje Godišnjoj skupštini Hrvatskog muzejskog društva, Muzej za umjetnost i obrt, Zagreb, 2. lipnja 2008. g. (Miklošević)
- stručno putovanje u Mađarsku (Simontornya, Tihany, Sumeg, Szombathely) i Austriju (Graz, Salzburg), 5. - 8. studenog 2008. g.
- stručno putovanje u Zagreb na otvorenje izložbe *Udomljeno vrijeme* u MUO-u, posjet izložbama: *Milivoj Uzelac*, Umjetnički paviljon, *Josip Račić*, Galerija moderne umjetnosti, *Rembrandt: bakropisi*, MUO, 23. prosinca 2008. g. (Biondić)

IZLOŽBENA DJELATNOST

U lipnju 2006. g. započeti su dogovori oko gostovanja izložbe *Zsolnay* Muzeja Janus Pannonius iz Pečuha u sklopu projekta kulturno-turističke suradnje prijateljskih gradova Osijeka i Pečuha te regija Slavonije i Baranje. Izložba i katalog realizirani sredstvima *Community Initiative INTERREG III A Slovenia/Hungary/Croatia Neighbourhood*

Programme 2004. - 2006.).

Izložba keramike *Zsolnay*, autorice Orsolye Kovács, prethodno je gostovala na brojnim značajnim izložbama, od Faenze do Nancyja, Tokija i New Yorka. Nakon Osijeka predmeti su vraćeni u Pečuh, nakon čega su mnogi od njih našli svoje trajno mjesto u novom postavu obnovljenog Muzeja *Zsolnay*, čije je otvorenje najavljeno u rujnu 2007. g. Na izložbi u Muzeju Slavonije predstavljeno je 156 predmeta iz *Zbirke Zsolnay* i 10 izradaka ove čuvene tvornice iz fundusa MSO-a. Tijekom listopada, studenoga i prosinca načinjena je kataloška obrada osječkih predmeta, nakon čega se pristupilo stručnoj obradi prijevoda s mađarskog (uz pomoć poznavateljice mađarskog jezika prof. Ide Horvat), uređenju kataloga, pripremi za tisak, korekturama. Dogovori, posebice s autoricom izložbe, nastavili su se i za posjeta Pečuhu, uslijedilo je oblikovanje naslovnice kataloga i pozivnice, postavljanje izložbe i predstavljanje na press konferencijama, nakon čega je izložba svečano otvorena 20. prosinca 2006. g. Posjetitelji su je mogli razgledati do konca ožujka 2007. g.

19. rujna 2007. g. održana je završna konferencija *Community Initiative INTERREG III A Slovenia/Hungary/Croatia Neighbourhood Programme 2004. - 2006.* Za dio vezan uz sudjelovanje na pripremi i postavljanju izložbe *Zsolnay* u MSO-u podneseno je izvješće uz video-prezentaciju. (Biondić).

U posljednjem tromjesečju 2007. i u siječnju 2008. g. pripremana je izložba MSO-a *S druge strane ogledala*, zajednički projekt svih muzejskih odjela. Izloženim predmetima i dvodimenzionalnim materijalom izložba je predstavila 130 godina djelovanja Muzeja, s ciljem da kroz donacije, restauraciju predmeta, podsjećanja na prethodne izložbe i publicističku djelatnost upozna publiku sa specifičnostima i kompleksnosti muzejske struke, kao i problematikom prisutnom s „druge strane ogledala“. Odjel umjetničkog obrta na izložbi je prisutan s 575 eksponata (522 predmeta Biondić, 53 predmeta Miklošević), odnosno 302 kataloške oznake, među kojima su najbrojniji donirani predmeti, ali i predmeti koji su restaurirani u prethodnom razdoblju.

IZDAVAČKA DJELATNOST MUZEJA

uređivanje tiskanog i elektroničkog kataloga izložbe *S druge strane ogledala*, uređivanje i korekcija promidžbenog materijala vezanog uz izložbu (majice s logom, memory, džepni i zidni kalendari) (Miklošević)

EDUKATIVNA DJELATNOST

Likovno-pedagoška akcija *Zanimljive žene osječke* Muzeja Slavonije Osijek trajala je od 18. svibnja do 15. srpnja 2007. g. Rezultirala je tematskom, umjetničkom i tuzemnom izložbom kao završnim elementom likovno-pedagoške akcije. Obuhvatila je arhivski materijal o šest žena koje su živjele i djelovale na kulturnom području Osijeka u prvoj polovici 20. st. (J. Glembay, V. Vukelić, R. Pfeiffer,

M. Plazzeriano, E. Rechnitz, Z. Vuksan Barlović) sa suvremenim fotografskim interpretacijama pet grupa studenata. U okviru izložbe, a povodom Međunarodnog dana muzeja održana je prezentacija dokumentarnog filma o procesu istraživanja i interpretacije sudionika akcije. (Miklošević)

Organizirana je foto-radionica *Kolektivna i osobna memorija* koja je obuhvatila rad u tri grupe (svaka sa svojim voditeljem), fotografiranje materijalne baštine u Osijeku, te digitalnu prezentaciju svih radova u Noći muzeja. (Miklošević)

Povodom Međunarodnog dana muzeja organizirana je pedagoška akcija *Grafička radionica linoreza*. Organizacija radionice, koncept i likovna prezentacija zabilježeni su u knjižici *Iznenadjenje*. (Miklošević)

ODNOSI S JAVNOŠĆU

-press, sudjelovanje u televizijskim i radijskim emisijama: predstavljanje kataloga *Keramika i staklo 17. i 18. st. iz starog Franjevačkog samostana*; predstavljanje izložbe *Zsolnay*

-sudjelovanje u televizijskoj emisiji *Lov na antikvitete* na temu pisaćeg stola (Biondić)

-za Hrvatski radio (program za dijasporu) - razgovor o Božiću i običajima vezanim uz ovaj kršćanski blagdan u građanskoj sredini (pripremljen božićni nakit iz fundusa odjela kao jedan od motiva razgovora); 10. prosinca 2008. g. (Biondić)

RAZNO

- 2006., 2007., 2008. g. sudjelovanje u manifestaciji *Šarena jaja bojama grada* u organizaciji Turističke zajednice grada Osijeka pod pokroviteljstvom Gradskog poglavarstva - član komisije za ocjenjivanje štandova (Biondić, za MSO)

- posjet manifestaciji *Interliber i Educa* (Biondić, Miklošević)

- Noć muzeja, 25. siječnja 2008. g. - otvorenje izložbe *S druge strane ogledala*

- Konferencija *Civil Society and Development in Southeast Europe: Building Europe Together*, 17. i 18. travnja 2008. g., Bruxelles, Belgija (Miklošević)

- prisustvovanje otvorenju nove zgrade Gradskog muzeja u Subotici, 16. travnja 2008. g. (Biondić)

- posjet 12. međunarodnom festivalu čipke u Lepoglavi, 19. rujna 2008. g. (Biondić)

- prisustvovanje otvorenju izložbe *Hermanov vinograd* u Arheološkom muzeju Osijek, 1. prosinca 2008. g.

- prisustvovanje predstavljanju Glasnika slavonskih muzeja u Arheološkom muzeju Osijek, 12. prosinca 2008. g.

- prisustvovanje predavanju o zaštiti na radu

- prezentacija 3D programa tvrtke *Infosistem*, Zagreb

1. travnja 2006. g. na upražnjeno mjesto kustosa-povjesničara umjetnosti u Odjel umjetničkog obrta zaposlena je Željka Miklošević, prof. povijesti umjetnosti i anglistike, dipl. muzeolog. Posebno je angažirana u edukativnoj aktivnosti i promidžbi muzejskih sadržaja kroz pedagoške akcije i tematske radionice učenika i studenata, zatim u obilježavanju Međunarodnog dana muzeja i Noći muzeja, te radu Muzejske udruge Istočne Hrvatske. 31. listopada 2008. g. odlazi iz Muzeja Slavonije Osijek na novo radno mjesto, odnosno na mjesto znanstvenog novaka na Odsjeku za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

*Radmila Biondić, prof.
voditeljica Odjela umjetničkog obrta*

ETNOGRAFSKI ODJEL 2006. – 2008. GODINA

TERENSKA ISTRAŽIVANJA I PROJEKTI

Projekt „Šokačka kuća“ u Topolju

Godine 2006. i 2007. nastavlja se dugoročna stručna potpora i suradnja Etnografskog odjela Muzeja Slavonije s Društvom prijatelja baranjskih starina „Ižip“ u Topolju na projektu „Šokačka kuća“, u radu na očuvanju prikupljene i izložene privatne zbirke in situ kao specifičnog načina djelovanja Odjela u svrhu tješnjeg povezivanja s terenom.

Za potrebe pokretanja projekta u okviru međunarodne suradnje Interreg III A između Osijeka i Pečuha, Osječko-baranjske županije i Županije Baranja, na obnovi i zaštiti objekata „Šokačke kuće“ održala je viša kustosica Vlasta Šabić 2006. g. izlaganje o dosadašnjem radu i rješenjima za budućnost pod nazivom *Šokačka kuća – rekonstrukcija tradicijske građevine (staje s kolnicom) u izložbeni prostor*, uz PowerPoint prezentaciju.

Ta je suradnja 2007. g. rezultirala rekonstrukcijom dotrajale zgrade staje s kolnicom, ambijentalnom rekonstrukcijom dijela staje (unutrašnjost stambenog objekta uređena je ranije), te izložbom tekstilnog rukotvorstva *Od sjemena do ruha*. Rezultati su prezentirani na završnoj konferenciji.

2006. i 2007. godina

Terensko istraživanje uključuje i praćenje raznih manifestacija i događanja poput sajma obrta i umijeća u Aljmašu, I. regionalnog susreta zavičajne knjige i etno glazbe u Osijeku, prezentacije češljanja i oblikovanja ženskog ogavlja Kukujevaca za članove u prostorijama udruge „Šokačka grana“, tečaja zlatoveza u organizaciji „Rubine“, udruge za očuvanje i promicanje narodne baštine u Osijeku

Sl. 1. Dokumentiranje rušenja dotrajale staje s kolnicom od naboja u Šokačkoj kući u Topolju, 2007. g.; snimila V. Šabić

2006. g. Nadalje, 2007. g. obilježilo je rušenje oštećenog krova pokrivenog trskom i kuće od naboja u Šokačkoj kući u Topolju Dani keramike u Suzi, Sajam obrta i običaja u Bijelom Brdu, radionica *Od izrade kudjeljne niti do tkanja* u Šokačkoj kući u Zelčinu 2007. g. a 2008. g. foto radionica u Zelčinu - priprema i pečenje pogače pod vršnikom gajdaški skup međunarodnog karaktera u Topolju, u čast posljednjeg izvornog baranjskog gajdaša Marka Drventića, i praćenje običaja *buše* u Topolju, Baranjskom Petrovom Selu, Petlovcu i slično.

Sl. 2. Miroslav Varžić ispred hambara, Šokačka kuća u Zelčinu, 2007. g.; snimila V. Šabić

Sl. 3. Fotoradionica u organizaciji Udruge Šokačko srce u Zelčinu - priprema i pečenje pogače pod vršnikom, 2008. g.; snimila A. Wild

Sl. 4. Ophod buša u Topolju, 2008. g.; snimila A. Wild

2008. godina

Projekt sustavnog obilaska terena Osječko-baranjske županije, područja Donjeg Miholjca

Godina 2008. u znaku je projekta *sustavnog obilaska terena Osječko-baranjske županije, područja Donjeg Miholjca*. Obilazak planiranih sela izvršen je djelomično, a istraživana su tri lokaliteta - Šljivoševci, Rakitovica i Sveti Đurađ. Fotografirano je trenutno stanje sela, pojedine kuće, gospodarski objekti, okućnice, preostali tradicijski elementi arhitekture, unutrašnje uređenje, tradicijski predmeti sačuvani u kućama, privatni obiteljski predmeti i tekstil.

Snimljeno je oko 1500 fotografija. Dragocjeno je prikupljanje i posudba 286 obiteljskih fotografija koje su u Muzeju skenirane, te je započet njihov unos u računalni program za sekundarnu dokumentaciju S++. Razgovori s kazivačima snimljeni su diktafonom, a pojedini elementi nematerijalne kulture dokumentirani su videokamerom (češljanje kose ispod *šamije* u *knedlu*, objašnjenje slaganja *šamije* i zavezivanje svečane plišane marame na glavu).

Otkupljeno je 49 predmeta i donirana je skupina od 27 predmeta.

PRINOVE

OTKUPI

Godine 2006. otkupljeno je sedam predmeta:

- Duboševica, nasljeđeno iz Topolja:

1. svečana muška nošnja *mašlijara* (rubina i gaće)
2. svečana ženska nošnja *mašlijara* (rubina i *pregač*)
3. nakit *križaci*, *taliri*
4. vunena pregača *ponjavka na kocke*
5. vuneni prekrivač *čilim*

Godine 2007. otkupljeno je 88 predmeta iz različitih mjesta, navodimo sljedeće:

- Aljmaš – ženska nošnja za nedjeljno poslijepodne (oplećak, skute, pregača i pojas) izrađena oko 1924. g.
- Bijelo Brdo – kućni tekstil:
 1. pokrivači od domaćeg vunenog tkanja: *čilim, čaršap nametani* i jastučić *od nametanog*
 2. komad usnivanog pamučnog tkanja *dereklije krznica*, komad usnivanog svilenog tkanja *prijevez*
 3. ručnici, *peškiri*: za umivanje, za *zvanice*, za *konje, prstenski*
 4. platnene ponjave i stolnjak: *dereklijanski čaršav, ponjavica* za *slamaricu, astalski čaršav*
- Batina – predmeti iz kućanstva: kalup za *kuglof*, računalo s drvenim kuglicama, muška košulja, keramička figurica sv. Ante, štednjak igračka (proizvod lokalnog obrtnika), stalak za poklopce, muholovka, grabilica, stalak za lužnicu, limeni lavor (lokalni proizvod), *avan*
- Duboševica – nakit *dukati*, šest zlatnika Franje Josipa na mjedenoj ogrlici

Sl. 6. Otkup nakita - dukati, šest zlatnika Franje Josipa na mjedenoj ogrlici, Duboševica, 2007. g.; snimila A. Wild

- Bizovac – kompletne nošnje:
 1. dječja nošnja za *opetovnicu* (*oplećak ponemački, krilca ubirana, suknja crvena šarena, kecelja ša-*

rena, marama svilena, kadifa, cvetić uz uvo, štrikanac)

2. dječja nošnja za Prvu pričest (*oplećak ponemački čenarski, krilca ubirana, donja suknjica, suknjica bela, kecelja svilena, marama svilena*)
3. nošnja za vjenčanje Ivke Stanić (*oplećak čenarski svileni, oplećak uski ponemački, krilca ubirana na deteljine, šlingana mala suknja, šlingana velika suknja, suknja svileni volan, kecelja svilena, marama svilena, ovratnik reklja, štrinfje bobane, kaputić rekljica*)
4. ženska nošnja za *đasit* – za korotu (*oplećak tkanjeni, krilca, suknja na šibice, kecelja plava, marama, štrimfje crne*)
5. ženska nošnja za kasniju fazu korote, za *izđasivat* (*oplećak čisti ponemački, suknja plava, kecelja šarena, marama plavo vezena*)
6. ženska nošnja za *izđasivat* za ženu od 40-50 godina ili za korizmu kad se nosilo *malo crnčaveje* (*oplećak čenarski, krilca plava, suknja žuta, kecelja šarena, marama glotena orlijanka, šamija od plave svile, štrimfje, kaputić rekljica prosto*)
7. ženska nošnja s našičkom suknjom *kad se izđasilo* i kad se moglo *šareneje obuć* (*oplećak, krilca starovinska, suknja našička, kecelja plava, šamija od žute svile*)
8. šamija sa sastavnim dijelovima (*šamija, krpa, kumba, učelo, zasuke, reganići crveni, reganići crni, drtavci, bumbače, bumbačice*)

Sl. 7. Otkup kompletne nošnje iz Bizovca: dječja nošnja za *opetovnicu* (*oplećak ponemački, krilca ubirana, suknja crvena šarena, kecelja šarena, marama svilena, kadifa, cvetić uz uvo*), 2007. g.; snimila V. Barjaktarić

Sl. 8. Otkup kompletnih nošnji iz Bizovca: ženska nošnja s našičkom suknjom kad se izđasilo (nakon korote) i kad se moglo šareneje obuć (oplećak, krilca starovinska, suknja našička, kecelja plava, šamija od žute svile), 2007. g.; snimila V. Barjaktarić

Godine 2008. otkupljeno je 169 predmeta:

- Duboševica:

1. ogrlica, tradicijski nakit od deset srebrnjaka, *talira*, nanizanih na uzicu naizmjenično s po tri plastična ružičasta zrna *đerdana*
2. dva *talira* koja su se kao ženski nakit pričvršćivala postrance na ramena, (svaki *talir* ima ukrasnu alku s po dva plava i jednim crvenim ugrađenim zrnom)
3. fotografija u originalnom okviru koja prikazuje djevojku i mladića, budući bračni par Janju Prakaturo i Stipu Đočića u nošnjama, (Janja nosi ogrlicu pod br. 1)

- Beli Manastir - 27 predmeta vezanih uz seosku gospodarsku djelatnost

- Šumarina:

1. igračke drvene, *platon* i *tajiške*, ručno izrađene
2. tekstilne rukotvorine (*šarenica*, vuneni prekrivač od tri pole domaćeg vunenog ripsa, *ponjava* na *daske* i na *ceduljice*)
3. vunena marama za glavu koju su nosile *divojke*

Sl. 9. Otkup - ručno izrađena drvena igračka, *tajiške*, Šumarina, 2008. g.; snimila A. Wild

- Vuka – vuneni prekrivač, *ponjavac*, od domaćeg tkanja

- Drenje:

1. *ponjavac*, svečani vuneni prekrivač za krevet, tkala Kata Vračević r. Sljepčević, oko 1897.g. u Gašincima.
2. *ponjavac*, svečani vuneni prekrivač za krevet, tkala Kata Vračević r. Sljepčević, oko 1897.g. u Gašincima.
3. *ponjavac na prste* stariji je tip prekrivača domaćeg vunenog tkanja tehnikom klješanja s raznobojnim rojtama, tkala mama Kate Vračević u drugoj polovini 19. st. ili početkom 20. st. u Gašincima. Rese rojte obnavljala je Kata Vračević, rođ. Sljepčević.
4. stolnjak za Božić i veće blagdane, domaće vunenog tkanje. Stolnjak je tkala Kata Vračević, rođ. Sljepčević ili njezina mama, dok je rojte obnavljala Barica Filaković, rođ. Vračević 1927. g. u Gašincima.
5. *ponjava*, prekrivač za krevet tijekom korizme i adventa; dvije pole domaćeg pamučnog tkanja spojene tvorničkom čipkom, s tri su strane ukrašene ručno ispletenim rojtama. Tkanje je bogato ukrašeno crnim i crvenim usnivanim i pretkivanim prugama.
6. *šarenica*, prekrivač za krevet, starija vrsta od *ponjavaca*; za pokrivanje kreveta tijekom Božića i Uskrsa, no manje svečano od *ponjavca* jer je starije – primjerice za starije osobe. Tri pole domaćeg vunenog tkanja. Usnivanjem i pretkivanjem dobiven je karirani uzorak crvene, zelene i žute boje.
7. *šarenica*, pokrivač za krevet, isto kao i gore. Usnivanjem i pretkivanjem dobiven karirani uzorak žute, ružičaste i ljubičaste/smeđe boje.
8. *runilica*, sprava za krunjenje kukuruza sa sjedalicom. Drvenu sjedalicu napravio je Mato Šajkunović prije Drugog svj. rata, a željezni dio su vjerojatno kupili u Mađarskoj.
9. kolovrat, izradio obrtnik Traksler u Đakovu, kupljen vjerojatno između 1936. i 1938. g.
10. čekrk, drvena sprava za prematanje niti za tkanje

11. rumbl, pomagalo za pranje rublja, pripadalo baki, kupljeno u Đakovu; ribež za repu; lonac za pekmez; svrdla za drvo, *ciganska svrdla* jer su ih proizvodili i prodavali Romi

Sl. 10. Otkup - ponjavac, svečani vuneni prekrivač za krevet, tkala Kata Vračević r. Sljepčević, oko 1897.g. u Gašincima, 2008. g.; snimila A. Wild

- Levanjska Varoš – zlatne naušnice *dukatići*

Sl. 11. Otkup - zlatne naušnice dukatići, Levanjska Varoš, 2008. g.; snimila A. Wild

-Bijelo Brdo – oglavlje *džega*, muška košulja i prsni ukras *zlatan*

- Branjin Vrh:

1. nakit, dva para zlatnih naušnica, *dukati* i *zvijezde*
2. dijelovi narodnih nošnji: svečana ženska rubina, *poplešana* raznobojnom svilom; pojas s kopčom, *poplešan* raznobojnom svilom; ženska rubinica *jasprena*; dječja svilena pregača; svečane gaće s bogato vezanim cvjetnim ornamentom raznobojnom svilom
3. pokrivala za glavu: vezena *krpa* za glavu, vezeni *otarak* za glavu, pamučne marame, marame *plišane*, marama *turska šamija*

4. uporabni tekstil: ponjave, stolnjak, pamučna tkana jastučnica, ukrasni jastuci, vezeni zidnjak, vezeni držač za češljeve
5. namještaj, kućni inventar: kredenac, umivaonik, stolić s križnim potpornjima nogu, stol, tokarene vješalice, žičana vješalica, ogledalo s ukrasnim okvirom, porculanska posudica za svetu vodu, emajlirani vrč, porculanska soljenka
6. alat: drvene grablje
 - Bizovac – kabanica *surka*
 - Duboševica – kompletne nošnje i dijelovi narodnih nošnji (38 predmeta):
 1. *mašlijara*, najsvečanija ženska nošnja – rubina, *krilca*, čarape, *čarapke*, pregača
 2. *mašlijara*, najsvečanija muška nošnja – rubina, gaće i prsluk
 3. komplet – kaputić *bekeš*, *krilca na tulipane*, vunena pregača *čilimak*, *pregač*
 4. komplet – kaputić *bekeš* i *pregač* od istog materijala, *čilimak*
 5. rubina *patkarica* i vunena pregačica s *dva reda pilića*
 6. rubina *šlingovana na tri mesta*, *pregač bili* i pojas *šara*
 7. rubina i vunena pregača *obojak*
 8. rubina *ćenarka* i *pregač*
 9. rubina *bila* s vunenom *pregačicom* ili *pregačem*
 10. vunene kašmirske marame, šest kom
 11. vunena zimska marama
 12. *čarapke*
 13. *krilca*, četiri kom – crvena utkana pruga; rasplet; vez crvenom, plavom i crnom bojom

Otkup 49 predmeta s donjomiholjačkog terena:

- Šljivoševci:

1. dijelovi nošnji (*oplećci*, *krilca*, *plišene* marame), kućni tekstil (ručnici *obrisači*, ponjave), lan u različitim fazama prerade
 2. sukinja *belo ruvo*
 3. serija od 13 drvenih kalupa i jednog drvenog trokuta za *trukovanje plišenih* marama - Janja Kusturić, rekonstrukcija igračke krpene *bebe* (dva kom)
- Rakitovica – kotao za izradu nabora *falti*

DAROVI

2006. godina:

- gajde Marka Drventića (Gajić)
- pastirski štap (Josip Šorgić, Kukujevci)

Godine 2007. darovano je 56 predmeta:

- grebenci (češalj za kudjelju), dvije alatke za nabijanje trske na krovu, koršov, lopatica ispolac, vunena

ponjava (Smilja Nešić, Bijelo Brdo)

- postolarski alat i stolica, fotografija (Miroslav Arvaj, Tenje, Velika kod Požege)

- predmeti iz kućanstva - vile, motika, lopata za kruh, zatezač za kupus, bačva, drveno korito, svete slike, okviri, kalup za dječju cipelu, rešetka za pranje rublja, drveni stalci za kalj s cvijećem, polica, tepih, ornice, dio pluga, tačke, *federsic* za kola (Marija Lovas, Kešinci)

- *šarana jaja* ukrašena voskom i opletena svilenom niti (Gordana i Marta Ivić, Đakovački Selci)

- zavjetne voštane figurice (Ljerka Perči, Osijek)

- vunene torbice (Elizabeta Piškorjanac, Osijek)

Sl. 12. Dar - šarana jaja ukrašena voskom, izradile Gordana i Marta Ivić, Đakovački Selci, 2007. g.; snimio M. Topić

Godine 2008. darovano je 27 predmeta:

- alati i pomagala za kolarski obrt (Nikola Adamović, Rakitovica)

Sl. 13. Dar - alati i pomagala za kolarski obrt: Nikola Adamović pokazuje način rada, Rakitovica, 2008. g.; snimila V. Barjaktarić

PUBLICIRANJE

- Šabić, V.: *Etnografski odjel 2004. i 2005. godine* // Osječki zbornik 28, Osijek, 2007., 435-438.

- Šabić, V.: *O etnologiji osječkog područja; Ruho iz Etnografskog odjela Muzeja Slavonije; Neki načini češljanja na području Donjeg Miholjca, Valpovštine i Baranje; Jelojle na Cvjetnu subotu u Aljmašu – četiri ranije publicirana i obrađena teksta za ediciju Šokadija i Šokci 2, Život i običaji, SN „Privlačica“, Vinkovci, 2007.*

- Šabić, V.: *Ruho iz Etnografskog odjela Muzeja Slavonije u Dubrovniku* // Glasnik slavonskih muzeja 27, 4, Osijek, 2006., 60-62.

- Vlatković, A.: *Prijedlog cyber-muzeja tradicijske baštine prezentirane pomoću fotografije – primjer baranjskog sela Topolja* // Osječki zbornik 28, Osijek, 2007., 247-256.

- Wild, A.: *Licitarska radionica u Muzeju Slavonije Osijek* // Glasnik slavonskih muzeja 28, 5, Osijek, 2008., 28-30.

STRUČNI SKUPOVI, PREDAVANJA, EDUKATIVNA DJELATNOST

2006. godina

Kustosica Aleksandra Vlatković organizirala je povodom Međunarodnog dana muzeja 2006. g. nastup muške pjevačke skupine „Ižipci“ iz Topolja s repertoarom raznih prigodnih tradicijskih pjesama, koje je njihov voditelj Boban Đurić istražio i obnovio (pjesme prigodom Božića, korizme, crkvenih blagdana, svatova, žetve, berbe i slično, sve popraćeno komentarom kazivačice Mande Kovačev). U programu su sudjelovali gajdaši Anita Tomoković i Andor Vegh, koji su održali i radionicu izrade i sviranja gajdi, diplica i drugih tradicijskih instrumenata s područja Baranje.

Sl. 14. Međunarodni dan muzeja u Muzeju Slavonije - Muška pjevačka skupina „Ižipci“ i Manda Kovačev iz Topolja, 2006. g.; snimila A. Vlatković

2008. godina

Izlaganje o odnosu prema tradicijskoj baštini i načinu njezina čuvanja u sekundarnoj uporabi (suvenir) održala je viša kustosica Vlasta Šabić na uvodnoj promociji radionica tradicijskih tehnika ručnog rada udruge *Šokačka grana* u Osijeku.

Radionicu *Licitari* za osnovne škole u sklopu izložbe *S druge strane ogleдалa* organizirala je kustosica Ana Wild s Antonijom i Josipom Ranogajec iz Osijeka, vlasnicima medičarsko-svjedarskog obrta „Blažeković”. Radionica je bila popraćena PowerPoint prezentacijom.

Na manifestaciji *Šarana jaja bojama grada* na Cvjetnu subotu, na Trgu A. Starčevića, Etnografski odjel sudjeluje svake godine u organizaciji sudionika s dva ili tri lokaliteta Osječko-baranjske županije, koji prikazuju tradicijske elemente korizmenih i uskrasnih običaja.

IZLOŽBE

2007. godina

Izložba *Od sjemena do ruha* u Šokačkoj kući u Topolju autorice Vlaste Šabić prikazala je, uz pomoć članova Udruge prijatelja baranjskih starina „Ižip“, proces prerade kudjelje i lana, te različite proizvode tekstilnog rukotvorstva – kućni tekstil i narodne nošnje. Autorica je s kustosicom Aleksandrom Vlatković zbirku Šokačke kuće obrađivala proteklih godina, osobito 2002./03. g. prema preporuci Ministarstva kulture, u sklopu projekta zaštite građe in situ. Izložba je realizirana zahvaljujući sredstvima iz Složene kulturno-turističke suradnje Interreg III A.

Sl. 15. S otvorenja izložbe *Od sjemena do ruha* u Šokačkoj kući u Topolju, 2007. g.; snimila A. Wild

Sl. 16. Postav izložbe *Od sjemena do ruha*: dio procesa prerade kudjelje i proizvodi od pređe slabije kvalitete – vreće, asure, ponjave..., Topolje, 2007. g.; snimila A. Wild

Sl. 17. Postav izložbe *Od sjemena do ruha*: nošnje ovisno o prigodi i dobi – snaša koja nosi milošće povodom rođenja djeteta i stara žena u dubokoj žalosti, Topolje, 2007. g.; snimila A. Wild

Posudba predmeta za izložbe drugih muzeja:

- *Čudesni svijet anđela* Etnografskog muzeja u Zagrebu, autora Josipa Barleka
- *Nakit i ukrašavanje kroz povijest u županjskom kraju i okolici Zavičajnog muzeja Stjepana Grubera*, autorice Janje Juzbašić

2008. godina

Slavonija, Baranja i Srijem – vrela europske civilizacije u Klovićevim dvorima, u Zagrebu

Kustosice Etnografskog odjela sudjelovale su na izložbi sa sljedećim temama - Vlasta Šabić: *Tradicijske nošnje*, Ana Wild: *Tradicijska oglavlja*, te pripremile tekstove za monografiju. Za izložbu su predloženi predmeti iz Etnografskog odjela Muzeja Slavonije, kao i iz slavonskih muzeja u Iloku, Našicama, Virovitici, Slatini, Novoj Gradiški, Požegi, Vinkovcima, Vukovaru, Županji, Slavanskom Brodu, zatim iz Posudionice i radionice narodnih nošnji u Zagrebu te iz privatnih zbirki.

U završnoj fazi predloženo je za temu *Tradicijska oglavlja* 17 oglavlja i 26 pojedinačnih predmeta, od čega su iz Muzeja Slavonije četiri oglavlja i 11 pojedinačnih predmeta. Kako se svako oglavlje sastoji od više predmeta, a u mnogim je slučajevima njihov broj prilično velik, to u ovim brojevima nije iskazano. U sklopu teme *Tradicijske nošnje* predloženo je 30 kompletnih nošnji i 42 pojedinačna predmeta, odnosno ukupno 192 predmeta (iz našeg muzeja 40, iz drugih muzeja 152).

Zbog nedostatka prostora smanjen je broj nošnji na 21 komplet i 27 pojedinačnih predmeta, a oglavlja na osam i tri pojedinačna predmeta, čime je, nažalost, znatno okrnjen prikaz različitosti pojedinih regija i tipova nošnji i oglavlja.

Etnologinje su prvotno po dogovoru predložile i kataloški obradile preko 200 predmeta iz Muzeja Slavonije za sve etnografske teme. Zaključno su za teme o stanovanju, gospodarstvu, obrtništvu, glazbi, obući, nakitu i zlatovezu iz našeg muzeja izdvojena 42 predmeta. Uz navedene teme s nošnjama i oglavljima ukupno je iz Etnografskog odjela Muzeja Slavonije u izložbu uvršteno preko 100 predmeta.

S druge strane ogleдалa zajednička je izložba svih odjela Muzeja Slavonije prigodom 130-te obljetnice Muzeja Slavonije, na kojoj je u Etnografskom dijelu zastupljeno sedam cjelina sa 125 predmeta.

Gostovanje

Izložba *Koje dobre šuze* Etnografskog muzeja iz Zagreba gostovala je u Muzeju Slavonije i tom je prigodom na izložbu dodano i nekoliko predmeta iz našeg etnografskog odjela, Odjela umjetničkog obrta i Pododjela prapovjesne arheologije.

Posudba predmeta

Gajde Marka Drventića iz Gajića posuđene su za izložbu glazbala Andora Végha, prigodom tamburaškog

koncerta u Topolju. Nadalje, posuđeno je nekoliko primjeka obuće i čarapa za izložbu *Koje dobre šuze* Etnografskog muzeja iz Zagreba u Vukovaru, a za obilježavanje dana škole posuđeni su predmeti OŠ Fran Krsto Frankopan u Osijeku.

SURADNJA

2006. godina

U okviru suradnje ili uobičajene stručne pomoći stručnjacima, ustanovama, udrugama, školama i medijima, treba istaknuti reviziju etnografske muzejske građe od 544 predmeta u Valpovu 2006. g.

2008. godina

Etnologinje Muzeja Slavonije bile su uključene u rad komisije koju je okupio pročelnik Ureda za gospodarstvo Hrvoje Žabarović iz Gradskog poglavarstva sa zadatkom promišljanja, savjetovanja i selekcije suvenira s tradicijskom tematikom za turističke potrebe grada Osijeka, koje su im predložile pozvane udruge.

Zbog dragocjenog znanja suradnika na terenu važno je naglasiti rad naše suradnice Jelke Mihaljev iz Draža, umirovljene učiteljice i dugogodišnje suradnice etnologinje Zdenke Lechner, koja je svoje znanje pretočila u knjigu *Poletilo dvanaest golubova; Predajna kultura Baranjskih Hrvata*. Za poglavlje *Narodna nošnja* recenziju je napisala Vlasta Šabić.

DOKUMENTACIJA

KATALOG MUZEJSKIH PREDMETA

2006. godina

Na radionici o radu programa M++ za etnologe iz cijele Hrvatske u MDC-u uključeni su i primjeri etnologinja Muzeja Slavonije. Aleksandra Vlatković priredila je prezentaciju dotadašnjeg iskustva Etnografskog odjela s programom M++ u Vinkovcima, prigodom Godišnje skupštine Muzejske udruge Istočne Hrvatske.

Aleksandra Vlatković bavila se, za Muzej Slavonije, informatičkim poslovima vezanim uz računalne programe za obradu muzejske građe, odnosno tjednim spremanjem sigurnosnih kopija M++, S++, K++ te dopunama postojećih sigurnosnih kopija na server i lokalnu radnu stanicu.

2008. godina

Od 2008. g. je Ana Wild, po odluci Stručnog vijeća, osoba za kontakt s tvrtkom Link 2 u vezi računalnih programa M++, S++ i K++ u Muzeju Slavonije.

Za potrebe izložbe *Slavonija, Baranja i Srijem* te u redovitom radu, etnologinje su radile na nadopuni osnovnih inventarnih podataka u M++ programu za 555 predmeta. Formirana je virtualna zbirka za ovu izložbu s kataloškim

podacima i fotografijama prema tematskim cjelinama za 325 predmeta uz sve etnološke teme.

U M++ programu inventirano je 2006. g. 529 novih predmeta, 2007. g. 99 predmeta, a 2008. g. 274 predmeta. U posebnu mapu M++ programa ročnik je upisao 1230 predmeta iz privatne zbirke „Šokačka kuća“ u Topolju.

FOTOTEKA I SEKUNDARNA DOKUMENTACIJA ETNOGRAFSKOG ODJELA

2006. i 2007. godina

Digitalne terenske fotografije kustosica Vlasta Šabić organizirala je u 13 podzbirki s pripadajućim podacima; 2616 fotografija snimljeno je iz sigurnih razloga na digitalne medije (63 CD-a i 14 DVD-ova).

2008. godina

Aleksandra Vlatković započela je s unosom posuđenih skeniranih obiteljskih fotografija u program S++. Unijela je 547 fotografija osam obitelji iz Topolja. Nastavljeno je stvaranje baze fotografija s podacima u privatnom vlasništvu.

Fotografirano je 230 predmeta (1253 fotografije) u čuvaonici u širem izboru za izložbu *Slavonija, Baranja i Srijem*.

Za potrebe sekundarne dokumentacije nastavljena je transkripcija terenskih bilježnica Zdenke Lechner. Radilo se na transkripciji zvučnih zapisa vezanih uz rekonstrukciju donjomiholjačkog terena.

ČUVANJE I ZAŠTITA GRAĐE

PREVENTIVNA ZAŠTITA

Na inicijativu Ministarstva kulture Etnografski odjel sudjelovao je 2006. g. u izradi Prijedloga za listu kulturnih dobara nematerijalne baštine. Voditeljica Etnografskog odjela Vlasta Šabić uključena je 2007. g. u rad Povjerenstva za nematerijalnu kulturnu baštinu u Ministarstvu kulture u Zagrebu.

RESTAURACIJA

2006. godina

Opsežna restauracija velikog dijela podzbirke platnenih dijelova narodnih nošnji, provedena od 2001., završena je početkom 2006. g. Planirana restauracija za 2005. dovršena je početkom 2006. g. U toj je skupini bilo 37 platnenih predmeta – rubina, skuta, oplećaka i pregača iz sljedećih lokaliteta: Gradina, Otok, Lacići, Rušani, Trenkovo, Ivanovo, Gornje Predrijevo, Koritna, Tomašanci, Vuka, Punitovci, Viškovci, Aljmaš, Piškorevci, Beravci, Lipik, Rumunjska. Radove su obavile Evica Bogdanović iz Gorjana i Jelica Kordić iz Osijeka.

Iste godine uređeno je osam platnenih odjevnih predmeta iz Baranje. Svi su ukrašeni raznim aplikacijama (šljokice, vrpce, pozamanterijske trake) koje treba skidati i ponovno vraćati nakon pranja. Radove je obavila Kata Vינויִךִי iz Duboševice:

- *mašlijara* muška, rubina i gaće, Topolje, MSO-154959
- *krilca jasrena od srvijana*, Torjanci, E 1569
- rubina *jasrena s pantlikama*, Duboševica, E 1258
- rubina, Topolje, E 1241
- rubina, Topolje, E 775
- lutka u nošnji mlade žene iz Gajića, Gajić, MSO-156870
- lutka *muvačka* u nošnji žene iz Mohača, Gajić, MSO-156871

Dio je predmeta popravljen, uređen i očišćen u Muzeju. Marija Lovas je 2006. g. očistila, oprala i zašila oštećenja na 13 otkupljenih tekstilnih predmeta iz Gajića i Bođana. Veliku količinu jednostavnih i manje osjetljivih platnenih predmeta bez ukrasa oprale su Iva Andračić i Marija Lovas. Preparatori Tvrtko i Josip Kralik restaurirali su u muzejskoj radionici osam različitih predmeta iz Gajića (slike u okviru, vage, naočale, motiku, šilo) i klompu iz Jelisavca. Konzervirali su 42 licitarska proizvoda.

2008. godina

Vjekoslav Schmidt iz Hrvatskog restauratorskog zavoda restaurirao je stol inv. br. E 253c, koji je dio djevojačke sobe ukrašene tikvičarskom tehnikom i ornamentikom. Namještaj je izradio i Muzeju darovao Vladoje Ivakić.

Sl. 18. Restauracija 2006. g.: lutka u nošnji mlade žene iz Gajića, MSO-156870; snimio M. Topić

Sl. 19. Restauracija 2008. g.: namještaj za djevojačku sobu ukrašen tikvičarskom tehnikom i ornamentikom; snimio M. Topić

PROSTOR I OPREMA

2006. godina

Kako ured, između ostaloga, služi i za čuvanje različite dokumentacije i fototeke, i u računalima je digitalna fototeka, program za obradu muzejske građe i potrebni podaci. Prostor ureda dijelom je, dakle, i čuvaonica. Stoga se građevinski radovi u uredu zbog loše statike i dotrajalosti cijele konstrukcije poda 2006. g. mogu smatrati preventivnom zaštitom građe. Nažalost, plemenitost ovog posla na zgradi staroj preko 300 godina umanjuje činjenica da se radilo o ponavljanju neuspjelih građevinskih radova iz 2002. g., a to podrazumijeva i dvije selidbe umjesto jedne.

2007. godina

Krajem 2006. g. izmještena je građa iz čuvaonice tekstila zbog saniranja vlage i građevinskog uređenja.

Sl. 20. Stanje depoa tekstila Etnografskog odjela prije građevinskih radova, 2006. g.; snimila V. Šabić

Radovi su završeni 2007. g., no građa nije vraćena zbog neadekvatnih ormara izrađenih od lesonita koji kemijski reagira i ostavlja mrlje na tekstu.

Puno truda uloženo je 2007. g. u izradu prijedloga za nove ormare prilagođene materijalu i trenutnom, ali i svakom drugom prostoru po potrebi. Izrađene su specifikacije za 27 metalnih ormara različitih dimenzija s izvlačivim policama. Prilagodbe i dogovori tekli su još i tijekom 2008., kako bi prema planu dio ormara bio izrađen 2009. g.

Nabavljen je kvalitetniji digitalni fotoaparata.

2008. godina

Za potrebe projekta sustavnog istraživanja Osječko-baranjske županije i za druga istraživanja nabavljena je 2008. g. nova oprema: prijenosno računalo, videokamera s mogućnošću fotografiranja i kvalitetan snimač zvuka za bolju zabilježbu govora i pjesme.

Sl. 21. Neadekvatni ormari za tekstil, 2006. g.; snimila V. Šabić

OSTALO

Hrvatsko muzejsko vijeće je 28. ožujka 2006. g. prihvatilo prijedlog Vijeća za matičnu djelatnost za etnografske muzeje da se Etnografski odjel Muzeja Slavonije zaduži za matičnu djelatnost druge razine za istočnu Hrvatsku.

Etnologinja Aleksandra Vlatković radila je u Muzeju Slavonije od 1. rujna 2003. do 10. kolovoza 2006. g., a 19. ožujka 2007. g. nasljeđuje ju Ana Wild.

*Vlasta Šabić, dipl. etnolog
voditeljica Etnografskog odjela*

ODJEL MUZEALNIH TISKOPISA I HEMEROTEKA

2006. - 2008. GODINA

2006.

ZAŠTITA I RESTAURACIJA:

Tijekom 2006. g. godine nastavljeno je restauriranje knjižnične građe iz Odjela muzealnih tiskopisa i Hemeroteke u Hrvatskom državnom arhivu Zagrebu pod vodstvom mr. sc. Tatjane Mušnjak.

Restaurirane su sljedeće knjige:

Orationi militari, Raccolte per M. Remigio Fiorentino, da tutti igli storici greci, a latini, antichi e moderni. In Vinegia, alla Insegna della Concordia 1585.

L'amorosa fiammetta di M. Giovanni Boccaccio, di nuovo ristampata, & con diligenza ricorretta. In Venetia, 1589.

L.Coelii Lactantii Firmiani Divinarum institutionum libri VII De ira Dei libri I...Basieae, 1532.

Privez:Ioanne Funcio Norimbergensi Chronologia hoc est.Omnium et annorum...1545.

Institutiones: Auszug vn(d) anzaigung etlicher geschriben Kayserlichen und des heligen Reichs rechte....Andreas Perneder... Ingolstat, 1544.

Preuveznii su stariji uvezi osječkih novina: *Die Drau, Slavonische Presse, Glasa Slavonije* te zagrebačkog Požora, a u sklopu redovite djelatnosti uvezana su tekuća godišta *Glasa Slavonije, Vijenca i Zareza*.

NABAVA

Knjižnični fond sustavno se popunjava razmjenom, darom, kupnjom, obaveznim primjerkom izdavača, i pretplatom. Međuknjižničnom razmjenom pristiglo je 554 primjeraka, darovano je 116, kupljeno 70, obaveznim primjerkom pristiglo 35 primjeraka, a pretplatom nabavljena 43 primjerka knjižnične građe. Uvezana su 24 sveska *Glasa Slavonije*, te godišta *Zareza* i časopisa *Osijek News*.

STRUČNA OBRADA KNJIŽIČNOG FONDA

Knjižnična građa uvodi se redovito u Knjigu ulaska

međuknjižnične razmjene, a nastavlja se obrada u računalnom programu K++ za omeđene i serijske publikacije. Tijekom 2006. upisano je 649 jedinica omeđenih publikacija te 313 jedinica serijskih publikacija.

SLUŽBA I U SLUGA ZA KORISNIKE

Bogat knjižnični fond muzejske knjižnice, kako onaj stručne – muzeološke literature, tako i spomeničke, rarietne građe, zavičajnog fonda te neknjižne građe, izvor je brojnih stručnih i znanstvenih radova. Više od dvjesto korisnika zatražilo je informaciju u Odjelima muzealnih tiskopisa i Hemeroteke. Među njima najbrojniji su znanstvenici i studenti Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera iz Osijeka, no i znanstvenici drugih sveučilišta i znanstvenih ustanova. Obavljena je usluga međuknjižnične razmjene, najčešće za kustose Muzeja Slavonije, s Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom u Zagrebu te europskim knjižnicama. Na žalost, nedostatak prostora, osoblja te opreme umnogome ograničava dostupnost građe.

STRUČNI RAD

Revizija građe

U sklopu revizije Valpovačkog muzeja djelatnici Muzeja Slavonije popisivali su i raspoređivali građu, stručno pamažući početak rada novog ravnatelja Zdenka Samardžije. Tijekom revizije raspoređena je i popisana knjižna građa, a dio obiteljske knjižnice Normann- knjižnica Julijane Normann, prenesan je u Muzej Slavonije. Riječ je o fondu koji nije bio u sklopu grofovske knjižnice Prandau-Normann, što je vidljivo po inventarnim oznakama. Ova „ženska“ knjižnica zanimljiva je po svome fondu koji otkriva interese grofice Normann, ali umnogome govori o obrazovanoj ženi visoka staleža koja je na našim prostorima krajem 19. i u prvoj polovici 20. st. uistinu unijela duh Europe.

Sudjelovanje na kongresima i savjetovanjima

Sudjelovanje na međunarodnoj konferenciji – *An Expedition to European Digital Cultural Heritage Collecting Connecting-and Conserving, Resdencz zu Salzburg*, 21.-22. lipnja 2006. g. Kao suradnica katedre za knjižničarstvo Filozofskog fakulteta u Osijeku, zajedno s kolegom dr. sc. Zoranom Velagićem nazočila sam ovoj Međunarodnoj konferenciji koja je problematizirala mogućnosti i dostignuća digitalizacije kulturne baštine.

Sudjelovanje na 35. godišnjoj skupštini Hrvatskog knjižničarskog društva održanoj na Plitvicama 27.-30. rujna.

U organizaciji Muzejskog dokumentacijskog centra (MDC) u Zagrebu je 26. i 27. listopada održan Međunarodni skup *Muzeji i književnost* koji je okupio 50-ak domaćih i stranih stručnjaka. Na skupu je prikazano stanje u ostavštinama, arhivima i memorijalnim zbirkama pojedinih hrvatskih književnika, među kojima obitelji Brlić, te pisaca M. V. Ilirika, Držića, Matoša, Kranjčevića (Sarajevo), Vinka Antića, Kamova, Gervaisa, Emina, Barca, Mihičića, Galovića, Truhelke, Lovraka, Balote, Šegedina i drugih. Osim prikazivanja stanja u pojedinim ostavštinama koje se čuvaju u muzejima provedena je anketa o predstavljanju i očuvanju hrvatske književne baštine, što će poslužiti za izradu Registra hrvatskih književnika u hrvatskim muzejima. O svojim iskustvima govorili su voditelji muzeja i zbirke Joycea, Sveva, Dostojevskog, Tolstoja i Ahmatove.

Izlaganjem *Oživljeni svijet Jagode Truhelke* pokušala sam muzealizirati Truhelkine žive opise nekadašnjeg Osijeka te pronaći interpretativne prizore- svojevrsne kulise kao modele promišljanja i proučavanja Osijeka nekada, kroz običaje, druženje, izgled ulica i trgova, obiteljski život i sl.

Sudjelovanje na Hrvatsko-mađarskoj konferenciji *Zajedno s obje strane granice* 27. i 28. listopada

Publicistička djelatnost

Knjižničarstvo 8(2004) – Knjižnica Muzeja Slavonije – Odjel muzealnih tiskopisa

Museum 2(2006) – Knjižnica Muzeja Slavonije Osijek : riznica tiskane baštine Osijeka i Slavonije

2007.

ZAŠTITA I RESTAURACIJA

U Hrvatskom državnom arhivu restaurirana je, kako se pretpostavlja najstarija knjiga u Slavoniji. Riječ je o rukopisnom kodeksu s tekstovima iz 13. 14. st.

O samom Kodeksu u Muzeju Slavonije govorio je dr. sc. Stanko Andrić, a o restauraciji mr. sc. Tatjana Mušnjak

NABAVA

Odjel muzealnih tiskopisa i Odjel hemeroteke tijekom 2007. g. povećali su svoje zbirke za 1224 primjerka tiskovina. Od toga je 444 primjerka došlo kupnjom, darom i pretplatom, a međuknjižničnom razmjenom pristiglo je 780 primjeraka.

Tijekom 2007. g. i Muzej Slavonije poslao je svoja izdanja u međuknjižničnu razmjenu na više od 500 adresa u Hrvatsku i inozemstvo.

STRUČNA OBRADA KNJIŽIČNOG FONDA

U program K++ uneseno je novih 590 zapisa uz redoviti opis u Knjigu ulaska te Knjigu ulaska zamjene.

SLUŽBA I U SLUGA ZA KORISNIKE

Redoviti korisnici nastavljaju istraživati zbirke Odjela muzealnih tiskopisa i Hemeroteke

STRUČNI RAD

Sudjelovanje na kongresima i savjetovanjima

Od 13. do 16. svibnja nazočila sam 9. Danima specijalnih i visokoškolskih knjižnica u Opatiji gdje sam imala izlaganje – *Međuknjižnična razmjena publikacija – čimbenik stručnog popunjavanja muzejskih knjižnica* te sudjelovala na Okruglom stolu o matičnosti u specijalnim knjižnicama, gdje sam izlagala o Matičnosti u muzejskim knjižnicama

Na međunarodnom skupu na Seton Hall Universiti u SAD *Preservation, Access and Digitization of the Catholic Cultural Heritage in Eastern Europe* 17. - 21. rujna - imala sam izlaganje – *Library Treasure Troves of Slavonian Monasteries*. Kolegica Maja Krtalić s Filozofskog fakulteta u Osijeku – Odsjek za informatologiju i ja pozvani smo ispred Odsjeka progovoriti o stanju kulturnog blaga u našim samostanskim riznicama. Dragocjeno iskustvo u mogućem budućem valjanom vrednovanju i zaštiti naših baštinskih zbirki na iskustvu američkih kolega, uz bogat program obilaska New Yorka, napose njegovih brojnih muzeja.

Na Godišnjoj skupštini Društva knjižničara Slavonije i Baranje u Požezi 1. lipnja, održala sam predavanje – *Knjiga 16. stoljeća u Muzeju Slavonije Osijek*

U Puli na Danima knjižničara 13. - 15. prosinca, uz temu *Grad i knjižnica : rekonstrukcija pamćenja*, Muzej Slavonije predstavio se posterom – *Osječke novine – zrcalo grada*

Publicistička djelatnost

Predstavljen je 28. broj *Osječskog zbornika*. Uz rad na pripremi Zbornika, izašao je i rad – *Osječki časopisi u Muzeju Slavonije do 1945. Građa za bibliografiju*.

U posebnom broju *Muzeologije* 43/44 (2006/7) posvećenom Međunarodnom skupu *Muzeji i književnost*, objavljen je i rad *Oživljeni svijet Jagode Truhelke*

Urednički poslovi

Zbornik radova Mirka Bulata svečano je promoviran na Godišnjoj skupštini Muzejske udruge Istočne Hrvatske održanoj u Osijeku 15. lipnja. Muzej Slavonije ugostio je kolege muzealce, a tom prigodom svečano smo predstavili i Zbornik s više desetaka radova prof. Mirka Bulata – dugogodišnjeg arheologa Muzej Slavonije.

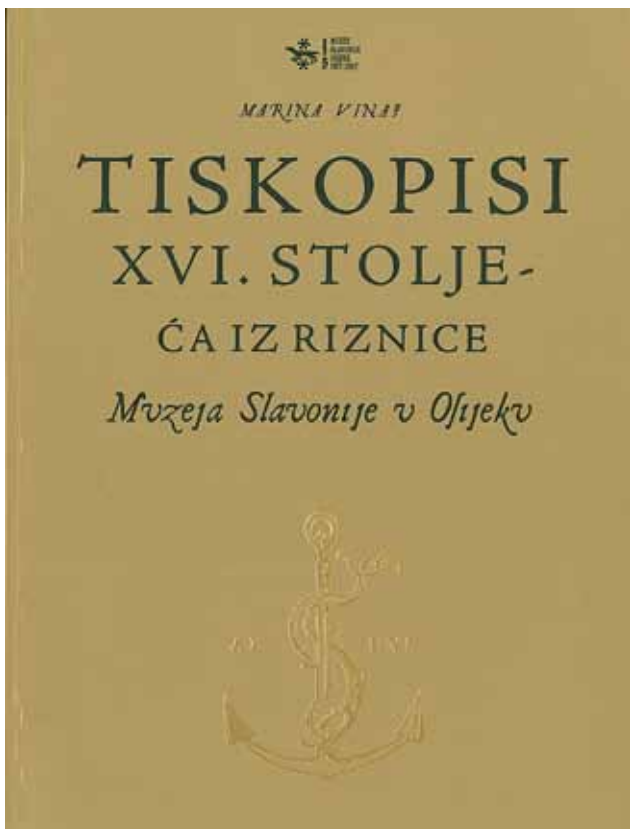
Prigodom *Noći muzeja* uz književnu šetnju Tvrdom koju su vodili dr. sc. Helena Sablić Tomić i dr. sc. Goran Rem postavljena je i prigodna izložba osječkih tiskovina

IZLOŽBENA DJELATNOST

Izložba *Tiskopisi 16. stoljeća iz riznice Muzeja Slavonije u Osijeku* svečano je otvorena 20. travnja. Izložbu je otvorio akademik Josip Bratulić.

Osamdesetak primjeraka knjiga 16. st. predstavljeno je na izložbi koja je tematizirala ne samo sadržaj ovih djela već i njezinu opremu, ukrase, korice, incijale, progovorila o imateljima preko *ex librisa*, o tiskarima i njihovim oznakama. Građa je prikupljena iz tri vrijedne spomeničke zbirke – Weissmann, Gimnazijske knjižnice i Knjižnice Prandau – Normann te je muzeološki progovorila o knjižničnoj građi. Izložbu je posjetio velik broj zainteresiranih, napose mladih posjetitelja, studenata i učenika, koji su u renesansnom ozračju održavali svoja predavanja.

Izložba je popraćena i vrlo lijepim katalogom, a i proglašena je, uz još jednu izložbu Povijesnog muzeja u Zagrebu, za najbolju u 2007. g. Nagradu dodjeljuje Hrvatsko muzejsko društvo.

Sl. 1 Naslovnica kataloga izložbe

Sl. 2 Ukrašeni kožni uvez

Sl. 3 Oslikani tzv. obrez knjige

2008.

ZAŠTITA I RESTAURACIJA

U Hrvatom državnom arhivu restaurirano je 46 plakata za izložbu *Plakat za plakat*

Redovito se uvezuju i osječke novine- *Glas Slavonije*, *Slavonski dom*, te zagrebački *Vijenac* i *Zarez* – ukupno 37 uveza

NABAVA

Ukupno je tijekom 2008. g. nabavljeno 1098 primjeraka knjižne i neknjižne građe. Od toga međuknjižničnom razmjenom 539, a darom, kupnjom i pretplatom 559 primjeraka

STRUČNA OBRADA KNJIŽIČNOG FONDA

Tristo novih zapisa u programu K++, ukupno 1537 zapisa, uz redovitu evidenciju u priručnu Knjigu ulaska i Knjigu ulaska razmjene.

SLUŽBA I USLUGA ZA KORISNIKE

Tijekom 2008 g. građu dvaju odjela koristilo je gotovo 150 korisnika, najviše studenata Osječkoga sveučilišta, profesora, znanstvenika, i stručnih djelatnika, novinara i učenika. Muzejska građa iznjedrila je brojne stručne i znanstvene radove.

STRUČNI RAD

Pripremajući se za strojnu obradu plakata, tijekom 2008. fotografirano je 1216 primjeraka Zbirke plakata, najviše kazališnih i filmskih.

Stručna pomoć i konzultacije

Godinama u Odjelu muzealnih tiskopisa i Hemeroteći svoju stručnu praksu odrađuju studenti Filozofskog fakulteta u Osijeku s odsjeka - Knjižničarstva, te Informatologije. Jednako tako česta su mentorstva nad seminarskim i diplomskim radovima

Kako je iz Muzeja otišao voditelj Hemeroteke mr. sc. Dubravko Arbanas, na njegovo mjesto je primljena 1. lipnja Ivana Knežević, dipl. knjižničarka i profesorica hrvatskog jezika i književnosti. Imenovana sam njezinom mentoricom, kao i novoprimećenom muzejskom pedagogu Denisu Detlingu.

Ravnateljica Muzeja Brodskog Posavlja pozvala je kolegicu Knežević i mene za stručnu pomoć u sređivanju muzejske knjižnice. Za očekivati je da će uskoro dobiti i

stalno zaposlenog knjižničara. Riječ je o bogatoj zbirci, zavičajne građe, ostavština nekoliko brodskih obitelji i drustava te građe pristigle međuknjižničnom razmjenom.

IZLOŽBENA AKTIVNOST

Početkom siječnja otvorena je izložba *S druge strane ogledala* u povodu 130- te obljetnice osnutka Muzeja u Osijeku. Izložba je tematski podijeljena u dvije cjeline – darovi i restauracija. Svaki od odjela predstavio je najvrednije darovane predmete i zbirke te restaurirane predmete. Izložbu prati i katalog čije uredništvo potpisuju Željka Mikošević i Marina Vinaj, uz velik broj autora, te CD s katalogom same izložbe.

Izložba *Plakat za plakat* otvorena je 25. travnja, uz nazočnost kolegice Lade Kavurić i gradonačelnika Gordana Matkovića. Zbirka plakata predstavljena je sa 300 primjeraka osječkih plakata – kazališnih, filmskih, prigodnih, političkih i reklamnih u razdoblju od prve polovice 19. st. do kraja Drugog svjetskog rata.

Svojevrsni je ovo povijesni mozaik grada, sličice prošlosti koje progovaraju o životu grada iz različitih uglova. Izložbu prati i zanimljiv katalog neobičnih dimenzija.

Sl. 4 Plakat uzložbe

Sl. 5 i 6 Izložba Plaka za plakat u Muzeju Slavonije

Izložba *Knjige 16. i 17. stoljeća iz knjižnice Franjevačkog samostana Našice* otvorena je 9. svibnja.

Uz kolegicu Renatu Bošnjaković sudjelovala sam u izradi kataloških zapisa.

Hrvatski povijesni muzej gostovao je u Muzeju Slavonije s izložbom *Dadoh zlato za željezo*. Za tu prigodu načinjen je deplijan te je jedna prostorija bila posvećen osječkim tiskovinama i predmetima nastalim tijekom Prvog svjetskog rata.

U Domu Marina Držića u Dubrovniku gostovali smo s dijelom izložbe *Tiskopisi 16. stoljeća*. Naime u godini Držićeva jubileja pozvani smo našom građom obogatiti kulturnu ponudu Dubrovnika. U izvornom, renesansnom ambijentu sačinjen je odabir od dvadesetak, uglavnom talijanskih tiskopisa.

Izložbu je do kraja listopada pogledao velik broj posjetitelja, a kolege iz Dubrovnika otisnuli su i prigodni katalog

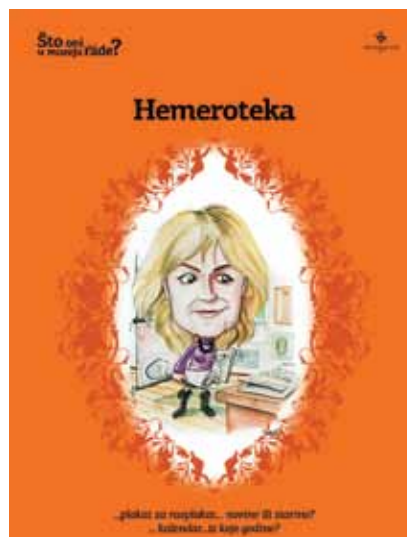

Sl. 6 i 7 Gostovanje izložbe *Tiskopisi 16. st. u Domu M. Držića u Dubrovniku*

Program *Noći muzeja* obogaćen je i zanimljivom izložbom *A što oni rade*. Riječ je o karikaturama muzejskih stručnih djelatnika i vječnom pitanju – što se to uopće u muzeju radi. Karikaturama i sloganima muzealaca željelo se ukazati na nedovoljnu upućenost u muzejsku, uopće kulturnu djelatnost u našem gradu, ali i šire. Izložbu prati i prigodni katalog.

U prosincu sam stekla zvanje knjižničarske savjetnice.

Mr. sc. Marina Vinaj,
voditeljica Odjela muzealnih tiskopisa

TEHNIČKI ODJEL

2006. – 2008. GODINA

U 2006. g. u računalni program M++ uvedeno je 156 predmeta iz različitih zbirki Tehničkog odjela. Fotografirano je 80 predmeta, pri čemu su učinjene 193 snimke. U 2007. i prvoj polovici 2008. g. nije vođena muzejska dokumentacija (inventarizacija, katalogiziranje i fotografiranje) zbog duljeg izostanka kustosice. Do kraja 2008. g. inventirano je još 136 predmeta.

Prikupljanje tehničke građe ostvareno je darovima, otkupima i ustupanjem otpisanih uređaja Muzeja Slavonije.

DAROVI

Posebno se ističu dvije donacije.

U srpnju 2006. g. *Belje Remont d.o.o.* iz *Belog Manastira* darovao je dio zbirke *poljoprivredne mehanizacije iz prve polovice 20. stoljeća* koju čine: žetelica samovezačica McCormick, kosačica McCormick, redomična sijačica na brazde Nicholson, sijačica s pogonskim kotačem i ručkama, dvobrazni plug s pogonskim kotačem i ručkama, tri dvobrazna pluga, dva jednobrazna pluga s ručkama i dva ručna mlina za kukuruz. S obzirom na njihovo loše stanje (korozija, oštećenost i nedostatak dijelova) planira se restauracija najreprezentativnijih strojeva - žetelice i kosačice. Tako se u sklopu zbirke *Alati i strojevi* izdvaja podzbirka poljodjelskih alatki i mehanizacije.

Druga značajna donacija jest glazbeni automat *Xyonella* s početka 20. stoljeća darovatelja *Brunoslava Lenarda* iz *Osijeka*. Glazbeni automat - orkestrion dopremljen je u ožujku 2007. g. u Muzej rastavljen na dijelove, te je poslan u Zagreb na restauraciju glazbenog i mehaničkog ustroja (restaurator i graditelj glazbala Antun Maloseja), te vratnica (NAVA - restaurator Radovan Karković). Već sljedeće godine restaurirani glazbeni automat (sl. 1) završio je u Muzeju Slavonije na izložbi „S druge strane ogledala“.

Sl. 1 Glazbeni automat Xyonella, poč. 20. st.

Sl. 2 Poljodjelska alatka Wolf s pet motičica

Sl. 3 Mesoreznica Westfalia, Alexanderwerk, Njemačka, oko 1890.

PREGLED OSTALIH DAROVA

2006. godina:

- tranzistor Super Knips 64 (Elizabeta Piškorjanac, Osijek)
- tranzistor Dana mot 728 2, radioprijemnik Paris tip 22150, brijaći aparat Philips tip HP 1121, radiokazetofon Sanyo model M2121 (Tvrтко Kralik, Osijek)
- prijenosni telefon s punjačem HiTel model Voice Express 999, stolni telefon euroset 802 (poduzeće Universal, Ivankovo)
- mehanički pisaći stroj Monica, radioprijemnik RP 5010 M (Osječka tvornica kože)
- plinski štednjak, plinski bojler, prijenosni plinski roštilj, električni štednjak AEG, radio aparat AEG iz 1930-ih g., radioaparat RR Zavodi, usisavač Matador, saonice, dva bicikla iz 1960-ih g. (Vladimir Dobrić, Osijek)
- fotografski aparat Regular-L, oko 1964. g. (Radmila Biondić, Osijek)
- magnetoskop, drvene udaraljke, kućište reflektora, „putujuća slova“, regulator napona, klavijature Hoh-

ner, klavijature Musichaus, pojačalo Iskra, multistyl – za tisak, tonski pult Siemens, pojačalo (HNK, Osijek)

2008. godina:

- električno pržilo kruha tip GAJ 0601, Iskra, Kranj, 1980-te g. (Ida Horvat, Osijek)
- televizijski stabilizator, Tehnika, Kula, oko 1960. g. (Radmila Biondić, Osijek)
- svjetlomjer Sixtomat, Gossen, Nürnberg, oko 1958. g. (Krešimir Pivac, Osijek)
- fotografski aparat WERRA 1, oko 1970. g., ljekarnička ambalaža, toplomjer, kapaljke (Đurđica Horvat, Osijek - ostavština Stjepana Kutija)
- prijenosni radioprijemnik Trixi, HEA, Beč, oko 1959. g., automatski telefon s brojanikom, Poljska, 1980-te g. (Paula Frauenheim, Osijek)
- radio-primopredajnik (transceiver) mini-com model SA 3103, Beltrans Trading, Brisel, oko 1968. g., gramofonska ploča Edison Bell Penkala Record, Zagreb, 1930-te g. (Mladen Radić, Osijek)
- električna podna grijalica AS tip A 014, oko 1955. g. (gosp. Jovanović, Trgovački sud u Osijeku)
- atelijer fotokamera Lupa, Foto meccanica, Udine, oko 1960. g., iz fotografskog atelijera „Varnai“, Osijek (Vesna Marinov, Osijek)
- stolna električna svjetiljka, oko 1975. g., tranzistor Wilco, 1970-te g., tranzistor model WH - 888R, Japan, 1970-te g., električni aparat za masažu, SSSR, 1970-te g., prijenosni radioprijemnik General, Japan, oko 1975. g., električna grijalica Passat tip GCB 1301, Slovenija, 1983. g., aparat za brijanje Philips, oko 1960. g., prijenosni radioprijemnik Philips 051, oko 1970. g., osobna vaga Tina, Slovenija, oko 1975. g., električni stroj za rezanje namirnica Univerzal, Gorenje - Krups, 1970. g. (Radmila Biondić, Osijek)
- zubarska stolica, 1960-te g. (Georg Milla, Osijek)
- telefonski aparat Connect 200, Njemačka, 1990-te g. (Elizabeta Piškorjanac, Osijek)
- mjerac izobličenja TDMS-80, telep. sign. Generator tgs-40, elektronski voltmetar Standard, digitalni mjerac frekvencije, teleg. multipl. uređaj Županja-Osijek, TG uređaj GH, TG oprema-kanali NG, TG kanali, tri teleprintera, VTG/24 Osijek-Vinkovci, VTG/12 Osijek-Beli Manastir, VTG/12 Osijek-Đakovo, VTG/12 Osijek-Valpovo, VTG/12 Osijek-Donji Miholjac, VTG/12 Osijek-Našice, VTG/24 Osijek-Slatina, VTG/24 Osijek-Vukovar, VTG/12 Osijek-Županja, VTG/12 Osijek-Orahovica (T-Hrvatske Telekomunikacije d.d., Osijek)

OTKUPI

2006. godina:

- kućno bakreno zvono, dozator za bombone, električna pržilica kave, poljodjelska alatka Wolf s pet motičica (sl. 2), naprava za čišćenje mebl štofa G. Deakins (Zoran Balaban, Osijek)

2007. godina:

- mesoreznica Alexanderwerk (sl. 3), s kraja 19. stoljeća (Darko Šimurda, Osijek)
 - brijaći aparat Remington, 1959. g. (Sajam antikviteta u Tvrđi)
 - reprodukcija u boji - djevojčica s telefonom (Elija Stojaković, Osijek)

2008. godina:

- televizijski prijemnik Orion AT 603, 1950-te g. (Bojan Šošić, Karanac)
 - usisavač Omega tip 7000.2, VEB Elektrowärme, Altenburg, 1959. g. (Zoran Balaban, Osijek)
 - radioprijemnik BX462A, Philips, Nizozemska, 1946. g., džepna računski naprava (brojčana pomicaljka) Duplex, Njemačka, oko 1960. g., fotografski aparat Smjena 6, Lomo, SSSR, oko 1965. g., fotografski aparat s mijehom, oko 1925. g. i stativ, drvene skije, čelične klizaljke Gloria, Njemačka, oko 1950. g., čelične klizaljke Polar-Kamerad, Njemačka, oko 1945. g., čelične klizaljke Cleo, Njemačka, oko 1945. g., limena kada, stolna klamerica (Đurđica Horvat, Osijek - ostavština Stjepana Kutija)
 - atelijer fotokamera, drveno postolje s mijehom, objektiv ALDIS Anastigmat, Beč ili Budimpešta, 1920.-1925. g., iz fotografskog atelijera „Varnai“ Osijek (Vesna Marinov, Osijek)
 - mlin za mljevenje Peugeot, kućanska vaga s utezima, drvena spremnica s utezima (Javorka Omrčen, Osijek)
 - špiritna prijenosna grijalica Kosmopolit, 1920-te g., Njemačka, prijenosni šivaći stroj Singer, poč. 20. stoljeća (Senad Gradašević, Osijek)
 - gramofon His Master's Voice, The Gramophone Company Ltd., Hayes, Engleska, 1928. g. (Mato Pavlović, Osijek)

OTPISANI APARATI MUZEJA
SLAVONIJE OSIJEK:

- mobitel Siemens M 35i, mobitel Siemens S 45i s punjačem, punjač mobitela za automobil, mobitel siemens C 35 s punjačem, automatski telefon s brojčanikom Iskra i prijenosni pisači stroj unis tbm de Luxe t

Povodom Međunarodnog dana muzeja 16. svibnja 2007. g. voditeljica Tehničkog odjela Ksenija Katalinić održala je edukativnu radionicu „Mladi kustosi tehnike“ u kojoj su sudjelovali učenici Elektrotehničke i prometne škole Osijek.

Cilj radionice bio je upoznati učenike s muzeološkom djelatnošću istraživanja u svrhu stvaranja dokumentacije o predmetu. Moto radionice - *Popularizacija muzejske struke otvara mladima vrata muzeja* - ovoga puta u Muzej je doveo 28 učenika. Uvodna interaktivnost o muzeju, predmetima i muzeološkim funkcijama vizualno je popraćena PowerPoint prezentacijom, kojom su predstavljene i vodene ostale aktivnosti radionice. Osnovne etape rada bile su zadane i vodile su učenike-kustose u odabir predmeta, čitanje teksta, računalni unos podataka i fotografiranje. Iskustveno učenje grupa je primijenila završnim izlaganjem o obrađenom predmetu. Izbjegavanje imperativa točnih odgovora dovelo je do kreativnosti i slobode izražavanja, a u ležernom ozračju učenici su pokazali ozbiljnost i uspjeh u rješavanju postavljenih im zadataka.

Voditeljica Tehničkog odjela Ksenija Katalinić napisala je pregledni rad „Kratka povijest glačala“ (Osječki zbornik 28, Osijek, 2007., 383–389).

U radu je prikazan kratak povijesni razvoj naprava za glačanje tkanina, koje u ranom 16. stoljeću poprimaju nama prepoznatljiv oblik. Tipološki pregled glačala zasniva se na izvoru topline kao osnovnoj smjernici njihova napretka, materijala izvedbe i oblikovanju. Tipologija je ilustrativno popraćena glačalima iz zbirke Kućanska tehnika.

Edukativna suradnja s Učiteljskim fakultetom u Osijeku

U okviru predmeta Metodika nastave tehničke kulture koju vodi mr. sc. Stjepan Hrpka, ostvarena su u Muzeju Slavonije dva vodstva za studente četvrte godine razredne nastave na temu edukativne suradnje muzeja i povezanosti muzeja s nastavnim programom. Naglasak je bio na pedagoško-didaktičkoj obradi muzejske građe, načinima prezentacije s ciljem aktivnog uključivanja učenika u spoznavanje sadržaja, kao i primjeri edukativnih radionica i igara.

*Ksenija Katalinić, prof.
voditeljica Tehničkog odjela*